

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”Jag som man borde ha samma svaghetsrättigheter som en kvinna har”

- En kvalitativ studie om hur före detta familjehemsplacerade kvinnor och män konstruerar genus.

Elin Ikonen och Ebba Frejd

Kandidatuppsats SOPA63

VT 2021

Handledare: Julia Rönnbäck

Abstract

Authors: Elin Ikonen och Ebba Frejd

Title: “Me as a man should have the same weaknessrights as a woman has.” -A qualitative paper of how formerly women and men placed in foster care constructed gender.

[Translated title]

Supervisor: Julia Rönnbäck

Assessor: Maria Bergendal Arvidsson

Foster placements are the most common form of placement for children and every year about 20,000 girls and boys are placed. Although we expect that society treats women and men equally, they are often treated differently based on stereotypical gender norms. The aim of this study was to examine how gender is constructed in women's and men's stories about their time in foster care, in matters of experiences of reception from the social service, the foster family and their mental illness. The method chosen for this study was qualitative interviews with four women and four men who were formerly placed in foster care in Sweden. The interviews were analyzed with the help of Yvonne Hirdman's and Judith Butler's gender theories. Thematic analysis was chosen as the processing method of data. Results showed that women are constructed as fragile, good and problematic which is different kinds of femininity. When women were constructed as fragile and good, they related to normative femininity. When women were constructed as problematic, they constructed a different kind of femininity. Men were constructed as strong and vulnerable which is different kinds of maskulinity. When men were constructed as strong, they related to normative masculinity. When men were constructed as vulnerable, they constructed a different kind of masculinity. The study highlights that no matter how women relate to femininity, they are constructed as inferior to men. And when men were constructed as vulnerable, it was possible to see how they were not noticed and lost support in their mental illness.

Keywords: Social Work, Foster Care, Mental Illness, Reception, Gender, Norms

Nyckelord: Socialt Arbete, Familjehem, Psykisk Ohälsa, Bemötande, Genus, Normer

Förord

Vi vill börja med att tacka intervjupersonerna som ställt upp och gjort det möjligt för oss att genomföra denna studie. Vi vill även tacka vår handledare Julia Rönnbäck för informativa och givande handledningar samt för all kunskap inom området. Till sist vill vi tacka varandra för att vi har tagit oss igenom denna period tillsammans trots blod, svett och tårar.

Innehållsförteckning

1. PROBLEMFÖRMULERING	5
1.1 SYFTE	6
1.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.3 ARBETSFÖRDELNING	6
2. KUNSKAPSLÄGE	7
2.1 FAMILJEHEMSPLACERADE BARN.....	7
2.2 FLICKOR OCH POJKAR- VARANDRAS MOTSATSER?.....	8
2.3 INTERNATIONELL FORSKNING.....	9
2.4 SAMMANFATTNING	10
2.5 LITTERATURANSKAFNING.....	10
3. METOD	11
3.1 METODVAL	11
3.2 URVAL OCH AVGRÄNSNINGAR.....	11
3.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	12
3.4 ETISKA PRINCIPER.....	13
3.5 TROVÄRDIGHET	14
3.6 METODDISKUSSION	15
4. TEORI	17
4.1 EN SOCIALKONSTRUKTIVISTISK ANSATS	17
4.2 GENUSSYSTEMET	18
4.3 NORMER.....	19
5. ANALYS	21
5.1 KVINNAN SOM SKÖR	21
5.2 KVINNAN SOM DUKTIG.....	25
5.3 KVINNAN SOM PROBLEMATISK.....	27
5.4 MANNEN SOM STARK.....	30
5.5 MANNEN SOM SÅRBAR.....	36
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	41
6.1 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	43
REFERENSER	44
BILAGA 1: INTERVJUGUIDE	47
BILAGA 2: MISSIVBREV	49

1. Problemformulering

Familjehemsplaceringar av barn är en vanlig förekomst och enligt socialstyrelsen (2020) placerades under år 2019 cirka 20 000 barn, varav 60% pojkar och 40% flickor. Vidare är familjehemsplacering den vanligaste formen av placering för barn. Familjehemsplaceringar sker i alla åldrar, men största andel av placeringarna sker i åldern 15-20. Längden på en familjehemsplacering kan skilja sig åt men ligger genomsnittligen på 2-3 år oberoende av ålder (Socialstyrelsen, 2020). Anledningarna till familjehemsplaceringar är många och komplexa. Majoriteten av alla placeringar sker enligt Socialtjänstlagen genom frivillighet (SoL) och en mindre andel enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga genom tvång (LVU) (Socialstyrelsen 2020). Konkreta anledningar till placeringar är ofta missförhållanden i hemmet, missbruk och psykiska sjukdomar hos föräldrarna (Andersson, 2016 s.3). Familjehemsplacerade barn är i en riskgrupp som i större utsträckning mår dåligt jämfört med barn boende i sina biologiska familjer (Sallnäs, Wiklund & Lagerlöf, 2010 s.15-16). Familjehemsplacerade barn har även större risk för psykisk ohälsa i vuxen ålder då negativa upplevelser i familjehemmet kan bidra till försämrat mående (IVO 2017).

En rad olika studier om familjehemsplacerade barn har gjorts. Studierna har bland annat intresserat sig för socialtjänstens bemötande (se exempelvis Andersson & Rasmusson, 2006; Lindahl, 2019). Andra intresserar sig för den psykiska hälsan hos familjehemsplacerade barn (se exempelvis Sallnäs, Wiklund & Lagerlöf, 2010). Ytterligare andra har undersökt barns upplevelser av familjehem (se exempelvis Van Holen et al. 2020; Moran et al. 2020). Det har således gjorts många studier om familjehemsplacerade barn, men det är ofta vuxna i barnens omgivning som tolkar barnets perspektiv av familjehemsplaceringen (Andersson, 2016 s.4). Detta istället för att de själva får berätta om sina upplevelser, antingen under barndomen eller i vuxen ålder.

Vi ser därför en kunskapslucka i att undersöka vuxna mäns och kvinnors upplevelser från tiden då de var familjehemsplacerade som barn. Hur resonerar de i vuxen ålder kring upplevelser från sin tidigare familjehemsplacering? Vidare ser vi en avsaknad av genusperspektiv i tidigare studier som har gjorts. Män och kvinnor kan ha samma sociala problematik, men deras behov och erfarenheter kan skilja sig åt och kan därför behöva bemötas olika (Mattsson, 2009 s.110). Detta resulterar i olika upplevelser och olika sätt att beskriva sina upplevelser på. På så vis är kunskap om familjehemsplaceringar viktig att väva

samman med genusforskning. Hur konstruerar kvinnor och män genus i samtal om sin tid i familjehem? Föreliggande uppsats ska undersöka detta genom intervjuer och mer specifikt är syftet och frågeställningarna följande:

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur genus konstrueras i kvinnors och mäns berättelser om sin tid i familjehem med fokus på bemötande från socialtjänsten, familjehemmet och sin psykiska ohälsa.

1.2 Frågeställningar

Hur och vilka feminiteter konstruerar kvinnorna i samtal om sin tid i familjehem?

Hur och vilka maskuliniteter konstruerar männen i samtal om sin tid i familjehem?

1.3 Arbetsfördelning

Vi har till största del skrivit uppsatsen tillsammans för att hålla en röd tråd och för att språket ska vara detsamma uppsatsen igenom. Vi höll sex av åtta intervjuer tillsammans och två stycken på egen hand. Planen var att hålla alla tillsammans men då två av intervjuerna blev dubbelbokade valde vi att dela upp dem. Transkriberingen delades upp jämt mellan oss. De intervjuerna som hölls på egen hand transkriberade personen som inte deltog för att ändå bli insatt i materialet. Vi har haft gemensamt ansvar för uppsatsens övriga delar.

2. Kunskapsläge

I följande avsnitt presenteras studier som berör familjehemsplaceringar på varierande sätt samt genusorienterad forskning om barn. Vi kommer presentera kunskapsläget i enlighet med tre teman som är: familjehemsplacerade barn, flickor och pojkar- varandras motsatser, internationell forskning och slutligen en sammanfattning.

2.1 Familjehemsplacerade barn

Gunvor Andersson är en framträdande och flitig forskare som har gjort flertalet studier som innefattar familjehemsplacerade flickor och pojkar. I den första studien appliceras ett könsperspektiv för att synliggöra skillnader mellan flickor och pojkar i familjehem (Andersson, 2002). Syftet med studien är att undersöka familjehemsföräldrarnas syn på barnens problematik. Resultatet visar att pojkar i större omfattningen har en tendens att visa sina problem i samhället, medan flickor i större grad visar sina problem inåt (Andersson, 2002 s.35). Andersson (2002 s.39-40) avslutar med att poängtera att könsperspektivet behöver ta större plats i forskning kring familjehemsplacerade barn. På grund av könsperspektivet är vår studie i linje med Anderssons (2002) artikel då hon lyfter liknande problematik. Vår studie avser fånga upp vad Andersson beskriver saknas.

I en annan studie som Andersson har gjort tillsammans med Rasmusson (2006) framhålls socialtjänstens centrala roll i bemötandet av familjehemsplacerade barn. Studien syftar till att belysa barns perspektiv beträffande de socialsekreterare som de kommer i kontakt med i samband med samhällsvård, vilket görs genom en sammanställning av olika studier beträffande ämnet. Resultatet visar bland annat att barn som bor i familjehem är i ett mer utsatt läge än barn som bor hos sina biologiska föräldrar. Det är därav viktigt att socialsekreterare fyller en skyddande funktion som stärker barn i svåra situationer (Andersson & Rasmusson, 2006 s.7-10). I enlighet med vår studie som också fokuserar på vuxna före detta familjehemsplacerade, belyser denna studie deras perspektiv gällande bemötande från socialtjänsten.

Lindhals (2019) avhandling fortsätter på ämnet om bemötandet från socialtjänsten. Lindahl (2019 s.17) har som syfte att utifrån intervjuer undersöka relationen mellan familjehemsplacerade barn och deras ansvariga socialsekreterare. I resultatet beskriver barnen brist på tid med socialsekreteraren och ett behov av enklare tillgänglighet för att kunna bygga

upp ett förtroende (Lindahl 2019 s.89-92). Holm (2003 s.72-73) beskriver också i sin artikel att ett professionellt bemötande skiljer sig från det vardagliga. Det bemötande som socialarbetare har förväntas därför vara oberoende av den professionellas värderingar och åsikter, utan enbart utgå från det yrkesmässiga syftet med arbetet. Både Lindahl (2019) och Holm (2003) tar upp bemötande från socialtjänsten vilket blir relevant för vårt syfte om hur kvinnor och män konstruerar genus i berättelser om bemötande från socialtjänsten.

I Sallnäs, Wiklund och Lagerlöfs (2010 s.7) artikel är syftet att beskriva och analysera bland annat familjehemsplacerade barns levnadsstandard utifrån ett välfärdsperspektiv. Studien undersöker ämnet med hjälp av enkäter som besvaras av pojkar och flickor som bor på hem för vård eller boende (HVB) eller familjehem. Undersökningen visar att den psykiska hälsan generellt är sämre för de barn som bor i familjehem jämfört med de barn som bor hos sina biologiska föräldrar (Sallnäs, Wiklund & Lagerlöf, 2010 s.15-16). Liksom i vår studie ligger det här ett fokus på den psykiska hälsan hos familjehemsplacerade barn och därav blir deras resultat av intresse i vår studie.

2.2 Flickor och pojkar- varandras motsatser?

Även om genusperspektiv inte i så stor utsträckning beaktats i förhållande till familjehemsplacerade barn finns annan forskning om genus och barn. Exempelvis Constantinou (2013 s.28-29) som i sin artikel framför att flickor och pojkar redan i ung ålder bemöts olika utifrån kön. Även om pedagoger strävar mot att behandla flickor och pojkar lika behandlas könen allt för ofta olika utifrån stereotypa attityder, vilket sker både medvetet och omedvetet. Även Månsson (2000 s.167-171) beskriver i sin doktorsavhandling att barn utsätts för genuskonstruktion av pedagoger som i vissa situationer främjade pojkarna i klassen att dominera genom att ge pojkarna mer bekräftelse och talsutrymme. Månsson (2000 s.179) belyser även att flickor anses vara mer självständiga och pojkar anses ha större behov av närhet och hjälp. I en doktorsavhandling skriven av Eidevald (2009 s.99-103) undersöks också hur pedagoger bemöter barn olika utifrån könsstereotypiska roller. I resultatet framgår att flickor ses som mognare än pojkar och har därför högre krav på sig från samhället att bete sig moget. Det visar sig också att flickor i större grad har krav på att anpassa sig till situationen, inte ta för stor plats och ta stor hänsyn till andras åsikter. Dessa studier blir relevanta utifrån frågeställningarna om hur kvinnor konstruerar femininitet och hur män konstruerar maskulinitet.

Callegari och Levander (2019) bidrar med en studie kring psykisk ohälsa hos pojkar och flickor där de intar ett genusperspektiv med ett fokus på flickdiskurser. Syftet med artikeln är att se hur normer har påverkat den psykiska hälsan hos flickor under tre decennier. Detta undersöks genom en diskursanalys av offentligt tryckt material om barns psykiska hälsa. Resultatet visar att den psykiska ohälsan ses som ett typiskt feminint fenomen som främst drabbar kvinnor (Callegari & Levander, 2019 s.73-75). Den psykiska ohälsan bland pojkar beskrivs främst ta sig i uttryck genom utåtagerande beteende som är störande för omgivningen. Den psykiska ohälsan bland flickor beskrivs främst ske mer passivt, i form av ångest, oro, ledsamhet och låg självkänsla (Callegari & Levander, 2019 s.87-88). Undersökningen är relevant då vi undersöker hur vuxna kvinnor och män talar om sin psykiska ohälsa i barndomen. Vi ser även denna studie som ett intressant bidrag då det är få studier inom vårt ämne som belyser ett genusperspektiv.

Ytterligare en studie som är relevant för oss är Andersson Vogel (2016) som har undersökt hur flickor konstrueras diskursivt i intervjuer med socialsekreterare. Andersson Vogel (2016 s.112-113) beskriver att flickor konstrueras i förhållande till pojkar där flickor beskrivs må psykisk dåligt och framställs som det ”svaga könet” medan pojkar beskrivs vara våldsamma samt begår brott. Resultatet visar att socialsekreterare uttrycker en större oro för flickor som har ett kriminellt eller utåtagerande beteende. Flickor med ett våldsamt beteende anses avvika från normen då våld kopplas samman med pojkar. På så vis maskuliniseras flickor med ett sådant beteende och beskrivs som svårare att hantera än pojkar med samma beteende (Andersson Vogel, 2016 s.124-126). Denna artikel finner vi av relevans då Andersson Vogel (2016) beskriver socialsekreterarnas konstruktioner av både flickor och pojkar, vilket kan appliceras på materialet där kvinnorna och männen konstruerar genus.

2.3 Internationell forskning

Familjehemmets bemötande är centralt i Van Holens et al. (2020 s.1-2) studie som syftar till att undersöka hur familjehemsplacerade barn i Belgien upplever konceptet ”familj”. Med hjälp av intervjuer gjorda med familjehemsplacerade barn, presenteras ett resultat som visar på att barnen har ett öppet synsätt till vad familj innebär (Van Holen et al. 2020 s.3-6). De flesta barnen var nöjda med sitt familjehem och tyckte oftast att de trivdes bättre i familjehemmet jämfört med i sin biologiska familj. De aspekter i Van Holens et al. studie som har störst relevans för vår undersökning är hur familjehemmet bemöter barnen.

Moran et al. (2020) artikel bygger vidare på och bekräftar Van Holens et al. (2020) resultat i frågan om familjehem och bemötande. Morans et al.(2020) studie syftar till att beskriva familjehemmets bemötande emot barnet och vad som krävs för att skapa permanent stabilitet i vardagen. Studien utförs i Irland och använder sig av en metod där vuxna män och kvinnor i studien får återberätta sin livshistoria (Moran et al. 2020 s.1118-1119). Samtliga intervjupersoner i studien underströk vikten av att få ett bemötande som indikerar i att känna tillhörighet i familjen. I enlighet med vår studie fångar Moran et al. (2020) idag vuxna före detta familjehemsplacerades perspektiv. På så sätt kompletterar denna studien Van Holens et al. (2020) studie då han istället fångar barnens perspektiv.

2.4 Sammanfattning

Sammantaget visar tidigare forskning att familjehemsplaceringar har undersökts både i Sverige och internationellt. I Sverige handlar forskningen primärt om barns upplevelser om familjehemmet (Andersson, 2002; Sallnäs, Wiklund & Lagerlöf, 2010), bemötande från socialtjänsten (Andersson & Rasmusson, 2006; Lindahl, 2019; Holm, 2003) och genusperspektivet har främst applicerats på forskning om bemötandet från pedagoger (Eidvald, 2009; Månsson, 2000; Constantinou, 2013). Psykisk ohälsa bland barn fokuserar främst på flickdiskurser (Andersson Vogel, 2016; Callegari & Levander 2019). De internationella studierna handlar om bemötande från familjehem (Van Holens et al. 2020; Moran et al. 2020). I sökning efter tidigare forskning inom området fann vi en avsaknad av vuxna före detta familjehemsplacerades upplevelser samt genusperspektiv på familjehemsplaceringar. Det är vad vår studie avser bidra med till fältet, alltså att se hur kvinnor och män konstruerar genus i samtal om sin tid i familjehem.

2.5 Litteraturanskaffning

I sökning av tidigare forskning använde vi oss av databaserna LUBsearch, Libris och olika tidskrifter. Under tiden vi läste olika artiklar och avhandlingar granskade vi även deras referenslistor för att hitta relevant forskning till vår studie. De sökord vi använt oss av är bland annat genus, kön, familjehemsplacerade barn, psykisk ohälsa, bemötande, bemötande socialtjänst, gender, foster care, mental illness och social services.

3. Metod

I kommande avsnitt beskriver vi vårt val av forskningssätt och varför vi har valt det. Vi beskriver också urval, avgränsningar och tillvägagångssätt. Vidare redogör vi för hur vi har transkriberat vårt material samt de etiska principerna som vi har utgått ifrån. Avslutningsvis analyserar vi studiens trovärdighet samt för en avslutande diskussion kring forskningsansatsens fördelar och begränsningar.

3.1 Metodval

Eftersom vårt syfte är att undersöka hur genus konstrueras i kvinnors och mäns berättelser om sin tid i familjehem är kvalitativa intervjuer den mest lämpliga metoden. Detta då intervjuer bidrar till en flexibilitet för forskaren samt är ett fruktbart tillvägagångssätt för att fånga intervjupersonernas upplevelser (Bryman, 2018 s.561). Vi använde oss av en semistrukturerad intervjuguide (Se bilaga 1) (Bryman, 2018 s.563-565) då vi utgick från förutbestämda teman och till viss del förutbestämda frågor. Detta på grund av att vi ville fånga varje individs unika erfarenhet och vara öppna för nya infallsvinklar och följdfrågor (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015 s.34-35). Vi fann det relevant att låta intervjupersonerna själva lägga vikt vid de ämnen och frågor de upplevde mest väsentligt i sina historier.

3.2 Urval och avgränsningar

Intervjuerna omfattas av fyra kvinnor och fyra män som varit familjehemsplacerade som barn. Detta för att vi skulle fånga lika mycket material från båda könen. Kriterierna för intervjupersonerna var att de skulle vara mellan 20-35 år gamla och ha flyttat från familjehemmet för minst två år sedan. Dessa kriterier valdes utifrån att intervjupersonerna skulle vara myndiga och kunna ha distans till familjehemsplaceringen. Detta för att intervjupersonerna skulle kunna reflektera kring erfarenheter och bemötande från de åren de var placerade. Eftersom familjehem och minnen förändras över tid har vi valt att begränsa åldersspannet. Ett annat kriterium var att intervjupersonerna ska ha bott i ett familjehem i minst ett år för att de ska ha tillräckligt stor erfarenhet av familjehemsplacering för att kunna besvara våra intervjufrågor. Studien är avgränsad till att endast inkludera familjehem och inte andra placeringar såsom hem för vård eller boende (HVB) eller statens institutionsstyrelse (SiS).

3.3 Tillvägagångssätt

Intervjupersonerna gavs möjlighet att avgöra om de ville genomföra intervjuerna över telefon eller videosamtal. Denna möjlighet gavs för att intervjupersonerna skulle känna sig bekväma under intervjun. Fysiska möten var uteslutna på grund av Covid-19 pandemin och dess rådande restriktioner. De flesta urval inom kvalitativa undersökningar är målstyrt eller målinriktat av något slag och därför det urval vi har använt oss utav (Bryman, 2018 s.496-498). Det målinriktade urvalet gjordes utifrån att vi med hjälp av intervjupersonerna skulle kunna besvara frågeställningarna. Det finns olika metoder för att komma i kontakt med sitt urval (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2018 s.40-42). För att komma i kontakt med intervjupersoner publicerade vi inlägg i olika Facebookgrupper för att lämpliga intervjupersoner skulle kunna kontakta oss. I inläggen beskrev vi vårt syfte med studien och att vi sökte intervjupersoner utifrån ovanstående kriterier. Vi bad intresserade att antingen kommentera inlägget så att vi kunde kontakta dem, eller att de skulle skriva till oss privat. Vi har inte intervjuat personer vi känner eller har någon koppling till.

Det var svårare än vi trodde att hitta lämpliga intervjupersoner utifrån åldersspannet och det var även fler kvinnor än män som kunde tänka sig att delta, vilket ledde till att sökprocessen tog längre tid än vi trodde. Vi skickade sedan ut missivbrev (se bilaga 2) till de intresserade där information om studien framgick, de etiska principerna och hur vi tänkt förhålla oss till dem. Innan intervjun började klargjorde vi att ljud kommer spelas in för att göra det enklare att transkribera materialet. Intervjupersonerna fick också samtycka till intervjun samt ställa frågor innan vi började. Vi ansåg det viktigt att fånga intervjupersonernas svar så ordagrant och exakt som möjligt, därav ljudinspelningen. Intervjuerna genomfördes under två veckors tid. Hälften av intervjuerna hölls via telefon och hälften via videosamtal på Zoom. Det var ett intervjutillfälle per person och intervjuerna varade i 30-60 minuter vardera. Vi höll sex intervjuer tillsammans och två intervjuer var för sig.

Vi upplevde intervjuerna som innehållsrika men också känsliga. Vissa av intervjupersonerna uttryckte att ämnet var viktigt att föra fram, både för samhället men också för dem själva. Flera uttryckte att intervjuerna var en terapeutisk upplevelse. Öberg (2015 s.61) förklarar att rollen som intervjuare kan ändras under en intervju och ofta leda till en stöttande roll i känsliga ämnen. Vi upplevde att detta hände under flertalet intervjuer. Öberg (ibid) förklarar att risken med detta blir en otydlig relation mellan intervjuare och intervjuperson. Detta var dock inget vi kunde märka av under intervjuerna. Vi upplevde att de tyckte det var avslappnat

att prata med oss. Materialet blev omfattande och djupt där endast vissa delar kunde väljas ut till analysen. Detta bidrar till svårigheter för oss. På grund av det stora förtroendet vi fått från intervjupersonerna vill vi göra historierna rättvisa.

3.3.1 Transkribering och bearbetning av data

Efter att vi hade samlat in det empiriska materialet transkriberades intervjuerna ordagrant för att inte missa viktiga delar och aspekter (Svensson & Ahrne, 2015 s.24). Punkter och kommatecken lades till för att strukturera upp materialet och skapa tydlighet. Vi tog även bort upprepade ord och meningar som inte avslutades. Detta för att bidra till enklare läsning. Vidare transkriberades intervjuerna snabbt efter genomförd intervju för att vi skulle komma igång med analysen på ett effektivt sätt. Bryman (2018 s.709) understryker att detta är viktigt för att skapa en ökad förståelse för det insamlade materialet. Det transkriberade materialet blev sex till åtta sidor per intervju och totalt blev det transkriberade materialet 55 sidor långt. En analys kan gå till på många olika sätt (Bryman, 2018 s.684). Detta eftersom varje intervju är unik, samt att vårt sätt att analysera materialet kan skilja sig åt på grund av den mänskliga faktorn, vilket utgör både en styrka och svaghet för kvalitativ metod. När vi analyserade vårt material skrev vi ut de transkriberade intervjuerna och använde överstrykningspennor i olika färger för att koda materialet. Kodningen gjordes för att finna relevanta begrepp som sedan placerades dessa under fem specifika teman (Bryman, 2018 s.34). Detta för att enklare kunna särskilja vilket material som faller under vilket tema. Tolkning skedde efter att det insamlade materialet transkriberats färdigt (Bryman, 2018 s.700). Efter kodning och tematisering analyserades materialet för att urskilja genuskonstruktioner. I analysen kopplas intervjupersonernas upplevelser till tidigare forskning och sedan tolkas det utifrån vår teoretiska ansats.

3.4 Etiska principer

Vår uppsats utgår från vetenskapsrådets (2002 s.7-11) fyra forskningsetiska principer; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Enligt informationskravet ska syftet med studien framgå, hur studien ska genomföras och att deltagandet är frivilligt. Detta har vi beaktat genom att vi valt att inte kontakta eventuella intervjupersoner direkt, utan vi har istället lagt ut inlägg på Facebook och låtit dem kontakta oss vid intresse. Vi skickade även ut ett missivbrev (se bilaga 2) i förväg för att intervjupersonerna skulle ta del av studiens syfte, teman samt information om att studien kommer publiceras digitalt. Missivbrevet innehöll även information kring intervjupersonernas

rättigheter kring sin medverkan i studien och hur materialet kommer att hanteras. Kontaktuppgifter till ansvarig handledare framgick även. Enligt samtyckeskravet ska intervjupersonerna samtycka till detta innan intervjun påbörjats. Detta beaktade vi genom att i början av intervjun informera om deras rätt till att när som helst avbryta medverkan eller hoppa över specifika frågor utan negativa konsekvenser.

I enlighet med konfidentialitetskravet ska intervjupersonernas personuppgifter behandlas på ett konfidentiellt sätt, vilket vi har gjort genom att avsiktligt samla in så få personuppgifter som möjligt och därför var endast namn och ålder relevant. Intervjupersonerna är anonyma i vår studie och kan inte igenkännas utifrån materialet. När vi lyssnade igenom det inspelade materialet satt vi ensamma utan att någon annan kunde ta del av intervjuerna. Enligt nyttjandekravet ska det insamlade materialet endast användas för forskningens ändamål. Det har vi upprätthållit genom att i efterhand raderat materialet och endast använt det till studiens ändamål. Utifrån dessa utgångspunkter anser vi att vi har upprätthållit de forskningsetiska principerna.

Eftersom vi är medvetna om att vårt forskningsområde är ett känsligt ämne som kan framkalla jobbiga känslor, har vi också erbjudit intervjupersonerna att kontakta oss ifall det uppkommer tankar eller funderingar i efterhand. Studien motiveras utifrån att vi finner en avsaknad av genusperspektiv i nuvarande studier kring familjehemsplaceringar, vilket Andersson redan beskriver i sin studie från år 2002. I övervägning mellan individskydd och forskningskrav finner vi sammanfattningsvis att studien är försvarbar utifrån att det finns en kunskapslucka inom ämnet.

3.5 Trovärdighet

Validitet och reliabilitet är mått som främst används inom kvantitativ forskning. Dessa begrepp går dock att använda i kvalitativa studier, men med anpassning efter metoden. Validitet (Lind, 2015 s.131) mäter undersökningens trovärdighet, transparens och fastställer om vi undersöker det vi utger oss för att undersöka. Inom kvalitativ forskning brukar detta benämnas som tillförlitlighet, som omfattas av flera olika kriterier (Bryman, 2018 s.465-470). Inom kvalitativ forskning talas det också om intern och extern validitet. Utifrån extern validitet är vårt resultat svårt att generalisera utifrån att vi endast intervjuat fyra kvinnor och fyra män. Då vi har utgått från ett bekvämlighetsurval har vi skaffat intressant material, men vi har också förlorat generaliserbarheten till viss del (Bryman, 2018 s.254). Ett mönster vi har

kunnat se i vår empiri är att de flesta som valt att ställa upp på intervjuerna har en positiv erfarenhet av sitt familjehem. Av åtta intervjuer var det endast en som hade negativa upplevelser av sin familjehemsplacering. Detta påverkar i sin tur också den externa validiteten.

Den interna validiteten mäter ifall våra intervjupersoner kommer kunna besvara våra intervjufrågor och leda till ett trovärdigt material att analysera. Då vi har undersökt intervjupersonernas individuella upplevelser kommer deras svar överensstämma med hur deras verklighet ser ut. Intervjupersonerna uppfyller även de krav vi har i urvalsmetoden, detta för att de med säkerhet skulle kunna besvara våra intervjufrågor, vilket resulterar i en hög intern validitet.

Lind (2015 s.131) förklarar att reliabilitet innebär att resultatet blir tillförlitligt och att undersökningen hade kunnat upprepas och få samma resultat. Inom kvalitativ forskning benämns detta ofta som äkthet (Bryman, 2018 s.467-470). Det talas också om intern och extern reliabilitet. Inom kvalitativ forskning är det svårt att uppfylla extern reliabilitet då studier med socialkonstruktivistisk ansats har svårt att konservera en specifik social miljö och de sociala förutsättningarna som omfattas i den miljön (Bryman, 2018 s.465). På grund av att vi utgår från en socialkonstruktivistisk ansats finns det en hög risk att studien inte skulle uppnå samma resultat vid en upprepad undersökning. Socialkonstruktivismen menar att informationen under intervjuerna kommer skapas i samspel mellan oss som undersöker och intervjupersonerna. Alltså är det inte säkert att undersökningen kan säkerställa en hög reliabilitet. Den interna reliabiliteten är dock högre då vi var eniga om hur vi skulle tolka materialet och utföra analysen (Bryman, 2018 s.465). Transkriberingsreliabiliteten för vår studie är hög då vi först transkriberade intervjuerna från ljud till text, sedan lyssnade vi på ljudfilerna samtidigt som vi läste igenom det nedskrivna materialet (Öberg, 2015 s.63).

3.6 Metoddiskussion

Valet av kvalitativa intervjuer har gjorts utifrån att vi ville fånga intervjupersonernas egna erfarenheter och upplevelser, samt se konstruktioner av genus. Fördelen med vår kvalitativa studie är att vi fångar och förstår olika erfarenheter och upplevelser utifrån sammanhanget. Nackdelen är dock att det är svårare att generalisera det insamlade materialet utifrån målgruppen (Bryman, 2018 s.488). Generalisering är svårare att göra i en kvalitativ studie då

det kräver ett mer omfattande material. Dock har vi tillräckligt mycket material för att kunna urskilja genuskonstruktioner i intervjupersonernas upplevelser.

I vår kvalitativa studie är intervjufrågorna semistrukturerade och det ger möjlighet för intervjupersonen att ta upp aspekter som vi inte tänkt på tidigare, vilket en kvantitativ metod inte ger utrymme för. Syftet med vår studie är inte att räkna och kvantifiera intervjupersonernas svar, utan att med ord fånga personliga och unika bilder av verkligheten (Bryman, 2018 s.58). En kvalitativ metod fångar intervjupersonernas uppfattning av fenomenet vilket är av betydelse för att kunna besvara våra frågeställningar, medan en kvantitativ metod istället hade fångat forskarens uppfattning av fenomenet (Bryman, 2018 s.487-488). Utifrån detta resonemang av de olika metodernas förtjänster och begränsningar kom vi fram till att en kvalitativ ansats var den mest lämpade för vår studie.

Vår tankegång med urvalet av intervjupersoner var först att intervjua barn för att på bästa sätt fånga upp deras erfarenhet. Eftersom erfarenheter kring familjehemsplaceringar kan vara ett känsligt ämne fann vi inte detta etiskt försvarbart. Vi såg även en risk i att intervjua barn då de kan ha svårare att uttrycka sig och reflektera. Med vuxna intervjupersoner vinner vi mer nyanserade reflektioner. De har även mer distans till vad de upplevt och kan utförligt dela med sig om vad de erfarit.

Vi upplevde att de kvinnliga intervjupersonerna var mer öppna i diskussionen kring sin psykiska hälsa. Kan detta ha att göra med att vi också är kvinnor och att männen hade haft enklare att öppna upp sig för en annan man? Eller beror det helt enkelt på att kvinnor överlag har enklare att öppna upp sig om sin psykiska ohälsa? Detta går inte att svara på men enligt Öberg (2015 s.61) kan intervjuaren påverka berättelsen till följd av att en makthierarki skapas. När kvinnor intervjuar män och vice versa skapas olika effekter och hierarkier i det, vilket kan ge intervjupersonen ett visst förhållningssätt under intervjun. Det är alltså möjligt att detta haft en påverkan på intervjuerna.

4. Teori

I följande avsnitt presenteras den teoretiska ansats som vi valt att applicera på vårt material. De begrepp som kommer användas utifrån Hirdmans teoretisering av genus är; makthierarki, isärhållandets logik och den manliga överlägsenhetsnormen. Utifrån Butlers teoretisering av genus kommer vi att använda oss av; normer, maskulinitet, femininitet och performativa handlingar.

4.1 En socialkonstruktivistisk ansats

Då syftet med studien är att undersöka hur genus konstrueras i kvinnors och mäns berättelser om sin tid i familjehem har vi valt en socialkonstruktivistisk ansats. Vivien Burr (2003 s.2-5) beskriver att perspektivet grundar sig i att vara kritisk mot omvärlden och allt runt omkring, även till det mest uppenbara. Det finns egentligen inte något som kallas för en objektiv sanning, utan allt har skapats subjektivt av olika världsuppfattningar och interaktioner. Hur världen har sett ut och hur den ser ut här och nu skapar vår rådande sanningsregim. Burr benämner också den sociala interaktionens makt. När ny kunskap hittas, förändras även de rådande sanningsregimerna. Utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet vill vi kunna se hur intervjupersonerna påverkas av sociala konstruktioner i linje med Burrs resonemang.

Genusteorin utgår från teoretikerna Yvonne Hirdman (2001) och Judith Butler (1999). Hirdman kommer användas för att se interaktionen mellan män och kvinnor, hur de förhåller sig till varandra i maktrelation samt vilka egenskaper och förväntningar som tillskrivs könen i relation till varandra. Hirdman utgår från att män och kvinnor är skilda från varandra strukturellt. I empirin har det framkommit hur männen och kvinnorna hålls isär och påverkats psykiskt och bemöts olika utifrån kön. För att kunna analysera förhållandet mellan männen och kvinnorna strukturellt ansåg vi därför Hirdmans teori som mest lämpad.

Under analysens gång gick det dock att urskilja hur alla kvinnorna inte var en homogen grupp och inte heller männen. Männen förhöll sig till maskulinitet på olika sätt i hur de talade om maskulinitet och agerade i samhället. Även kvinnorna förhöll sig till femininitet på olika sätt. Därför ansåg vi att Butlers teori kunde fånga upp de delar Hirdmans teori inte kan och därav kompletterar de varandra. Utifrån Butlers teori kommer vi att se hur kvinnorna förhöll sig till femininitet och hur männen förhöll till maskulinitet utifrån samhällets normer. Vi vill också se hur männen och kvinnorna reproducerar könsnormer genom sättet de talar om sina

upplevelser. Vi har valt att utgå från både Hirdmans och Butlers teorier för att kunna besvara våra frågeställningar hur och vilka femininiteter kvinnorna konstruerar, samt hur och vilka maskuliniteter männen konstruerar. I följande avsnitt kommer vi närmare förklara hur Hirdmans och Butlers teorier och begrepp kommer användas.

4.2 Genussystemet

Hirdman var den som förde genusbegreppet till Sverige under 1980-talet, därav anser vi det högst relevant att använda hennes ramverk. Hirdman (2001 s.11-13) beskriver att hon vill att vi ska förstå och använda begreppet genus som ett sätt att se saker som vi tidigare inte sett. Hirdman skiljer på kön och genus. Kön är det som biologiskt skapats medan genus är något som socialt konstrueras i samhället. I analysen kommer vi dela upp intervjupersonerna utifrån det biologiska könet, men analysen kommer ske i enlighet med Hirdmans syn på genus.

Hirdman (2001) utgår från ett genussystem som ger en bild av den process och struktur som skapar och bevarar ojämställdheten i samhället. Genussystemet bygger på två principer. Den första är *isärhållandets logik* som innebär att män och kvinnor hålls isär och ses som motsatser till varandra (Hirdman, 2001 s.65-75). Isärhållningen återfinns både när det gäller psykisk-, fysisk ordning och dess grunduttryck finns i föreställningar om vad som är kvinnligt respektive manligt. Förväntningarna som finns på kvinnan skiljer sig från de förväntningar som finns på mannen och deras egenskaper borde inte blandas. När kvinnor gör saker som anses ”maskulint” härleds det oftast som någonting bra. Medan när männen gör saker som anses ”feminint” så anses det skamligt. Mannen är normbäraren som kvinnan jämförs med och ställs i relation till. Isärhållandets logik kommer på så vis att användas för att se hur intervjupersonerna förhåller sig till dessa förväntningar och normer som kringgärdar dem. Detta påverkar kvinnors och mäns beteende då det medför en rädsla för att uppfattas som konstig och annorlunda. Män förväntas vara dominanta, starka och självständiga medan kvinnor förväntas vara svaga och omhändertagande. Detta påverkar i sin tur bemötandet kvinnorna och männen i vår studie får från familjehemmet och socialtjänsten.

Den andra principen är *den manliga överlägsenhetsnormen*, som innebär att det är mannen som har makten och utgör normen medan kvinnan är avvikaren (Hirdman, 2001 s.65-75). På så vis representerar mannen det normala och allmängiltiga. Synen på mannen som det bättre könet och fördelarna som tilldelas honom i samhället leder också till förväntningar på maskuliniteten. Dessa förväntningar kan även leda till att männen missgynnas i vissa aspekter.

Vi vill genom den manliga överlägsenhetsnormen se hur kvinnor och män konstruerar genus i relation till denna norm.

Könen rangordnas även i en *makthierarki* där mannen är överordnad kvinnan, vilket gör att mannen anses mer respekterad (Hirdman, 2001 s.64-65). Kvinnor beskrivs i sin tur som de svaga medan männen beskrivs som de starka. Makthierarki kommer därför att användas för att se normer som kringgärdar mannens överordnade position i relation till normer som kringgärdar den underordnade kvinnan. Detta för att se hur makten fördelas mellan könen och på så vis ger dem olika förutsättningar i samhället.

Strukturen av att kvinnor och män hålls isär och de förväntningar och egenskaper som tillskrivs dem kommer vi ta med från Hirdmans teori vidare in i analysen för att kunna besvara hur genus konstrueras. Samtidigt anser vi att genusskapande är mer komplicerat än vad Hirdmans ramverk förklarar, därför kommer vi nu förklara mer ingående hur vi med hjälp av Butlers teori ska fånga detta.

4.3 Normer

Butler (1999 s.9-11) är en av de ledande forskarna kring genus och framför att kön är en produkt som socialt konstruerats av rådande *normer*. Normer ses i vår analys som osynliga regler och lagar som finns i samhället och bestämmer hur män och kvinnor bör vara. Även om en man eller kvinna försöker göra tvärtom utifrån vad normen är så tolkas det ändå i förhållande till normen. Butler (1999 s.30) beskriver hur en man måste uppträda *maskulint* för att uppfattas som man och hur en kvinna måste uppträda *feminint* för att uppfattas som kvinna. För att uppfattas som maskulin bör en man bland annat vara aktiv, stark, hård, dominant och känslokall. För att uppfattas som feminin bör en kvinna bland annat vara passiv, mjuk, svag, underordnad och känslig. Att göra normal maskulinitet och normal femininitet är att göra "rätt" enligt kringgärdande normer.

Konstruerandet av kön kallas för *performativa handlingar*. Alla människor gör performativa handlingar mer eller mindre omedvetet (Butler, 1999 s.179). De performativa handlingarna gör vi enligt de rådande normerna och det kan vara mycket svårt att frånga dessa, vilket kan hålla levande de konstruktioner i samhället som vi inte anser önskvärda. Hur vi talar om kön, kategoriserar kön och vad vi anser vara normalt är exempel på performativa handlingar (Butler, 1999 s.220). När en kvinna uppträder feminint gör hon performativa handlingar av

vad en kvinna bör vara och när en man uppträder maskulint gör han performativa handlingar av vad en man bör vara. Vi kommer i de olika temana se skilda konstruktioner av femininiteter och maskuliniteter. Genom att männen och kvinnorna upprepat konstruerar genus på samma sätt kommer de till följd av sättet de talar och upprätthåller performativa handlingar.

Butlers teori fokuserar på hur kön görs i samspel med heterosexualiteten. Alltså hur kön och heterosexualitet är konstruerat att hänga samman. Denna diskursiva ordning kallas den heterosexuella matrisen (Butler, 1999 s.9-11, 30). Här finns svaret på varför kvinnan behöver vara feminin och mannen behöver vara maskulin. För att attrahera det motsatta. Den heterosexuella matrisen kommer dock inte användas som ett begrepp i analysen, utan ska snarare här fungera som en förförståelse för hur konstruktionen av femininitet och maskulinitet går till.

Begreppen som beskrivs ovan i Butlers teori är svåra att se som fristående då de bygger på varandra. Med hjälp av Butlers teori kommer vi kunna besvara frågeställningarna om hur kvinnorna konstruerar olika femininiteter, samt hur männen konstruerar olika maskuliniteter utifrån normer som i sin tur skapar performativa handlingar.

5. Analys

I följande avsnitt presenteras vår analys för att behandla syftet om hur genus konstrueras i samtal om bemötande från socialtjänsten, familjehemmet samt sin psykiska ohälsa. Vi kommer även att besvara frågeställningarna om hur kvinnorna konstruerar femininitet på olika sätt och hur männen konstruerar maskulinitet på olika sätt. Empirin kommer först kopplas till tidigare forskning och sedan tolkas utifrån vår teoretiska referensram. Analysen är indelad i fem teman och en uppdelning mellan männen och kvinnorna har gjorts för att på ett nyanserat sätt fånga hur de konstruerar genus. Temana om kvinnorna avser att behandla "Kvinnan som skör", "Kvinnan som duktig" och "Kvinnan som problematisk". Temana om männen avser att behandla "Mannen som stark" och "Mannen som sårbar".

5.1 Kvinnan som skör

Tidigare forskning om familjehemsplacerade barn har visat att de i regel mår sämre än barn som bor hemma hos sina biologiska föräldrar (Sallnäs, Wiklund & Lagerlöf, 2010 s.15-16). Psykisk ohälsa beskrivs alltså mer vanligt bland familjehemsplacerade barn överlag. Barn boende i familjehem trivs oftast bättre där än hos sina biologiska familjer (Van Holen et al. 2020 s.3-6). Samtliga intervjuade kvinnor berättade öppet och nyanserat om hur de hade mått mer eller mindre dåligt under sin familjehemsplacering. Vi frågade hur bemötandet från familjehemmet sett ut gällande den psykiska ohälsan. De kvinnliga intervjupersonerna svarade att familjehemmen hade engagerat sig i deras psykiska mående och varit stöttande och förstående. Som exempel får Emmas, Matildas och Ronjas citat nedan fungera:

Jag vet att jag pratade mycket med min fosterhemsamma om det och de stöttade mig i allt. Det var ofta jag var väldigt ledsen då jag inte ville ha något med min biologiska familj att göra då jag har en fosterhemsfamilj som min familj. (Emma)

Ja verkligen de bemötte mig bra i det. Det har varit jätteskönt att när jag förklarar har hon förstått. Första familjehemmet gav också mig stöd i detta. Ifall jag inte mött dessa människor vet jag inte vart jag hade varit idag faktiskt. (Matilda)

Jag fick väldigt ofta frågor om hur jag mårde och de försökte prata med mig och fråga hur jag mårde och vad det var. Så jag fick stöttning i det. (Ronja)

I ovan citat går det att se hur Emma, Matilda och Ronja upplever att de fick stöttning från familjehemmen samt att de är tacksamma för stöttningen som de fått. Det som skildras här

kan ses som att kvinnorna uttrycker ett stort behov av att tala om sin psykiska ohälsa. Det kan tolkas som att dessa kvinnor här förhåller sig till normal femininitet som i vissa avseenden innebär att vara sköra (Butler, 1999). Då kvinnor redan ses som sköra är det enklare för dem att uttrycka sig som sårbara. Det centrala här är att det finns föreställningar om att unga kvinnor mår dåligt och är sköra. Utifrån intervjupersonernas utsagor kan det ses som att familjehemsföräldrarna sanolikt utgick från sådana föreställningar när de frågade mycket om mående och aktivt stöttade dem. Utifrån normerna i samhället finns även en större öppenhet för kvinnor att tala om sin psykiska ohälsa.

Tidigare forskning om kvinnors psykiska ohälsa har visat att kvinnor har lättare att sätta ord på sina känslor och dåliga mående på olika sätt (Andersson, 2002 s.35). Kvinnor går också i större utsträckning än män till vänner för att söka stöd, vilket ökar den psykiska ohälsan bland vänner (Callegari & Levander, 2019 77-78). Den psykiska ohälsan bland kvinnor beskrivs ske passivt och i form av ångest, oro, ledsamhet och låg självkänsla (Callegari & Levander, 2019 s.87-88). Matilda och Ronja beskriver vidare hur de mådde och olika sätt att uttrycka känslor på i frågan kring hur den psykiska ohälsan tog sig i uttryck under tiden i familjehemmet, vilket syns i citaten nedan:

I det andra familjehemmet kom man upp i tonåren, lärde känna nya människor och det blev lite grupstryck när alla andra mådde dåligt så skulle man själv må dåligt. Jag var ledsen, orolig och hade ont i magen. (Matilda)

Jag minns inte så mycket av vad jag kände och hur jag mådde men jag vet att jag skrev dagböcker innan jag flyttade också och där hade jag skrivit väldigt mörka saker. Jag lyssnade på deprimerande musik. Jag hade skrivit saker som att jag inte ville leva mer, att allt e så dåligt. (Ronja)

I citaten ovan beskriver Matilda att hon hanterade sin psykiska ohälsa genom att tala med vänner i grupp. Även Ronja berättar om sitt mående under tiden i familjehem. Mer exakt beskriver hon hur hon skrivit i dagböcker att hon inte ville leva mer. I citatet nedan beskriver också Emma hur hon mådde under sin tid i familjehem:

Men nu när jag blev tvingad att flytta ledde det till att jag mådde skit hela gymnasiet. Och då blev jag verkligen deprimerad och mådde så dåligt. Om jag hade bott kvar där hade jag mått bättre, då hade jag fått mer stöd och hjälp. Så kände jag mig sviken. Och tankar om att de skiter i mig, att de inte hör av sig eller kollar hur jag mår. (Emma)

Ovan går det att se hur kvinnorna igen beskriver behov av att på olika sätt uttrycka sig i sin psykiska ohälsa, vilket går att tolka som normal femininitet (Butler, 1999). Matilda och Ronja uttrycker hur de hanterat den psykiska ohälsan och Emma berättar om en avsaknad av att få tala om det. Matilda visar här på konsekvenser av normen om att kvinnor ska tala om sin psykiska ohälsa. Normen bidrar till en slags dominoeffekt där öppenheten kring dåligt mående bidrar till att den psykiska ohälsan sprids i umgängeskretsar. Matilda beskriver också att det krävdes dåligt mående för att passa in i en grupp av kvinnor. En konsekvens hon beskriver att hon hade fått om hon inte tog efter och talade om sin psykiska ohälsa är att hon hade setts som avvikande och konstig. Detta då vi tolkar det som att hon inte hade upprätthållit normerna som kringgärdar normal femininitet som i vissa avseenden innebär att vara skör. Symptomen de uttrycker beskrivs även vara typiskt feminina. De beskriver symptomen på ett nyanserat sätt. Vi ser att de gör det då kvinnorna inte behöver vara rädda för att frånga den normala femininiteten genom att uttrycka sig som sköra.

En situation som visar på att män och kvinnor beskrivs hantera problematiska situationer olika är då syskonpar med olika kön jämförs. Tidigare forskning kring genus visar att syskonpar agerar olika utifrån kön trots samma problematiska familjesituation (Andersson Vogel, 2016 s.117). I uttalandet nedan illustreras detta:

Min bror fick nog mycket gener från min biologiska pappa. Han slogs, var arg och förstörde saker hemma. Det verkade inte vara något som han tyckte var jobbigt, utan han verkade trivas. Då vet jag att jag tänkte "hur kan han inte gråta, eller känna något". Han tog det bra och verkade inte bry sig så mycket. (Emma)

Emma uttrycker att hon inte har förståelse för att hennes bror inte kunde uttrycka känslor i detta sammanhang. Det kan tolkas som att Emma agerar efter klassiska kvinnliga egenskaper enligt isärhållandets logik (Hirdman, 2001). Hon menar på att när någon mår dåligt bör man gråta och visa känslor vilket är i enlighet med den sköra kvinnan. Hon beskriver att hennes bror inte uttrycker sig på detta sätt, därför upplever hon sin brors reaktion som konstig. Förväntningar som finns på kvinnan skiljer sig från de förväntningarna som finns på mannen då deras egenskaper bör hållas isär. Vi ser det som att det blir naturligt för Emma att agera skör då detta är i enlighet med vad en normal kvinna bör vara för att uppfattas som en kvinna.

Tidigare forskning kring bemötande visar att socialsekreterare bemöter barn olika utifrån kön, vilket beror på stereotypa attityder (Andersson, 2002 s.35; Constantinou, 2013 s.28-29). Socialsekreterare uttrycker större oro för flickor då de är mer utsatta i samhället (Andersson Vogel, 2016 s.124-126). Socialsekreterares bemötande förväntas vara oberoende av den professionellas värderingar samt åsikter och enbart utgå från det yrkesmässiga syftet med arbetet, vilket socialsekreterare i vissa fall frångår (Holm, 2003 s.72-73). Detta går att skönja i Lovisas berättelse i mötet med sin socialsekreterare:

Vi hade ett möte med min socialsekreterare angående ifall jag skulle få åka till Danmark och träffa en kille som jag träffat tidigare och då sa hon en gång att ”om du hade varit min dotter hade jag inte velat skicka iväg dig till Danmark”. Hon kom mer in på sina personliga åsikter. En del av mig kan fatta, men jag vet att mamma blev irriterad eftersom hon ska vara professionell medlare i detta. Mamma blev ju irriterad över att detta var en frivillig placering och att hon egentligen bestämmer. Jag tror att ifall det hade varit en 15-16 år gammal kille som åkte Danmark för att träffa en tjej, så skulle det inte bli samma grej. Jag vet inte om socialtjänsten hade blivit inkopplad på samma sätt heller. Men det är väl för hur världen ser ut antar jag, tjejer råkar ofta ut för saker. (Lovisa)

Lovisa beskriver att hon i en dialog med socialtjänsten hindrades att åka till Danmark, vilket hon tror kan bero på hennes könstillhörighet. När socialsekreteraren säger “om du varit min dotter..” går det att uttolka hur Lovisa behandlas primärt som kvinna istället för ungdom av socialsekreteraren. Lovisa ansågs vara i behov av skydd och i hennes utsagor går det att se hur socialsekreteraren konstruerar kvinnan som den sköra. Den här situationen går att tolka utifrån makthierarkin då Lovisa i samhället ses underordnad till mannen och bemöts därför utifrån att hon behöver skyddas för att hon är skör (Hirdman, 2001).

I detta tema har vi visat hur kvinnorna konstruerar en viss femininitet som den sköra. Detta genom att de tillskrev sig egenskaper som att de är i behov av stöd, skydd och att prata om sin psykiska ohälsa. De uttrycker även typiskt feminina symptom på den psykiska ohälsan. Detta är i linje med frågeställningen om hur kvinnor konstruerar femininitet och vilka femininiteter de konstruerar när de talar om sin tid i familjehem. Det är även i enlighet med den tidigare forskning som presenterats. Femininitet konstrueras inte alltid som något skört, i nästkommande tema ska vi istället visa hur kvinnor konstrueras som de duktiga.

5.2 Kvinnan som duktig

Att kvinnor ska vara duktiga är något som varit återkommande i intervjuerna med kvinnorna. Tidigare forskning kring bemötande visar att kvinnor förväntas att vara mer självständiga och har därav högre förväntningar på sig (Eidvald, 2009 s.99-103). Samhället beskrivs även forma kvinnor till att vara mognare än männen. Kvinnor och män bemöts olika utifrån både medvetna och omedvetna föreställningar (Constantinou, 2013 s.28-29). Lovisa är här en framträdande intervjuperson som på flera sätt visat på detta utifrån sig själv, familjehemmet och socialtjänsten. Exempel på hur kvinnor anser att de blivit bemötta utifrån kön berättar Lovisa om utifrån familjehemmet och Ronja om utifrån socialtjänsten i citaten nedan:

Man hör ju att tjejer påverkas mer utifrån samhället. Att vi ska vara duktiga och sådär. Kanske, så himla stereotypiskt men om jag varit kille kanske mitt beteende varit annorlunda och att mina känslor tagit sig uttryck på något annat sätt. Kanske mer utåtagerande, än det här att man går in i sig själv och ska vara duktiga och alla till lags. Sköta skolan och vara bra. (Lovisa)

Jag vet inte, men i sådana här sammanhang tror jag alltid att man förväntar sig att killar är stökigare. Att en kille blir utsatt för något som får honom att må dåligt blir utåtagerande, det känns verkligen som att man förväntar sig det beteendet från en kille. Medan man förväntar sig från en tjej att vi fortfarande kan sköta oss och att vi visar på andra sätt att vi mår dåligt. (Ronja)

I dessa citat går det att skönja hur Lovisa och Ronja reflekterar över hur samhället förväntar sig att en kvinna ska vara duktig. Lovisa säger själv att hon kanske uttrycker sig stereotypiskt, vilket visar på en medvetenhet om normerna som kringgärdar könen. De konstruerar här kvinnan som duktig då de beskriver hur de måste sköta sig. Detta går att se som i enlighet med förväntningarna som finns på kvinnor enligt isärhållandets logik (Hirdman, 2001). Lovisa och Ronja beskriver att de tror sig blivit bemötta annorlunda om de varit män. De berättar att deras psykiska ohälsa som kvinnor tar sig uttryck på andra sätt och att de i större utsträckning går in i sig själva. Genom att de uttrycker att männen får göra som de vill och vara utåtagerande utan att bli ifrågasatta, samt genom att de beskriver hur kvinnor har förväntningar på att fortfarande vara den duktiga och sköta sig, kringgärdar de isärhållandets logik (Hirdman, 2001). Detta då kvinnan ska rätta sig efter mannen som är normen och allmängiltig.

Att vara duktig som kvinna kan i vissa fall innebära att vara omhändertagande. Tidigare forskning kring genus visar att kvinnor i generationer har blivit sammanfogade med hemmet

och familjerelationer (Andersson Vogel, 2016 s.124-126). Exempel på detta går att uttyda i citatet nedan när Matilda besvarar frågan om hur hon blivit bemött av familjehemmet:

Men det som nu släppt är oron över mina föräldrar. Det är som att jag har varit föräldrar till mina föräldrar. Men där har familjehemmen funnits där och stöttat mig, fått mig att släppa orostankarna emot dem. Jag har fått släppa dem och säga att jag inte vill ha någon kontakt, för det går inte. (Matilda)

Matilda uttrycker här att hon haft en oro för sin biologiska familj under familjehemsplaceringen. Oro och omhändertagande är något som kan kopplas ihop med normal femininitet och förväntningar som finns på henne som kvinna (Butler, 1999). Genom att Matilda beskriver hur hon haft krav och förväntningar på att bete sig som förälder till sina föräldrar går det att se hur hon blivit konstruerad som den duktiga kvinnan. Genom det iscensätter Matilda normal femininitet vilket i vissa fall kan vara att ha en omhändertagande roll emot familjen. När Matilda uttrycker att hon med hjälp av familjehemmet kunnat släppa denna oro, kan det tolkas som att det krävts mycket från henne som kvinna att frånga de förväntningar som finns på henne som den duktiga.

Tidigare forskning kring bemötande visar hur kvinnor har större krav på att anpassa sig i olika situationer, inte ta för stor plats och att ta hänsyn till andras åsikter (Eidevald, 2009 s.99-103). Till följd av de höga kraven leder det ofta till att kvinnor får lägre självkänsla. I citatet nedan går det att se hur Lovisa skildrar detta när hon svarar på frågan om hur hon blivit bemött av familjehemmet:

Det här med prestationsångesten tror jag kommer från mig själv. Många speciellt tjejer har det, men en del är att man vill vara till lags. Redan i typ trean hade jag dessa kraven på mig själv. Familjehemsmamman uppmärksammade detta och sa till mig att ta det lugnt. Något jag dock tyckte var väldigt jobbigt, som jag tänkt på i efterhand är att jag mycket blev jämförd med familjehemssyskonen. Att jag var den duktiga ”kolla på henne, hon är duktig, hon kan” och så. Jag tyckte det var jobbigt för vill inte att dem skulle se mig som någon som försökte vara någon. Som att jag var den duktiga och dem var de dåliga. Jag vill inte att dem skulle se mig som någon ”queen”, som att jag var perfekt. Jag har alltid varit så, och även nu. Jag vill inte trampa någon på fötterna eller så. Men jag tror detta var omedvetet att det blev så, inte mitt familjehems mening. (Lovisa)

Lovisa beskriver här prestationsångesten som hon menar att många kvinnor har utifrån att de måste vara duktiga. Hon beskriver att prestationsångesten ökade i och med jämförandet mellan henne och familjehemssyskonen. Hon uttrycker även rädslan över att se överlägsen ut.

Lovisa fortsätter detta resonemang i citatet nedan:

Man kan alltid spekulera, men något jag funderat på är att jag generellt har en känsla av att alltid vilja bli bekräftad. Av egentligen alla. Man är hela tiden orolig vad alla tycker. Vad sa jag nu? Sa jag något fel? Jag vill hela tiden visa gott bemötande och gott intryck. (Lovisa)

Lovisa uttrycker här hur hon har ett behov av att bli bekräftad i allt hon gör och hur hon är beredd att anpassa sig för att inte sticka ut. Det går att tolka som att Lovisa här iscensätter normal femininitet i båda citaten genom att uttrycka hur de flesta kvinnor har prestationsångest då de måste leva upp till kraven om att vara duktiga (Butler, 1999). Hon beskriver att prestationsångesten kommer från henne själv. Vad som kommer från henne själv och vad som format henne enligt kraven från samhället om att vara den duktiga kvinnan, är en fråga som vi aldrig kommer kunna besvara. Det kan dock ses som att familjehemmet omedvetet bidrar till detta när de behandlar henne enligt normerna som kringgärdar kvinnan som duktig och beskrivs jämföra henne med hennes "problematiska" familjehemssyskon. Lovisa beskriver även ett obehag inför detta vilket går att tolka som att hon är rädd för att se bättre ut än någon annan. Rädslan över att ta för mycket plats är typiskt feminint då kvinnan inte bör ta för mycket plats. En syn som denna kan leda till att Lovisa får svårare att göra "rätt" och att hennes femininitet skapar en osäkerhet.

I detta tema har vi visat hur kvinnorna konstruerar en viss femininitet som den duktiga. Detta genom att de tillskrev sig egenskaper som att de agerar inåt i den psykiska ohälsan, är skötsamma, omhändertagande, anpassningsbara, har prestationsångest och är i behov av bekräftelse. Detta blir i linje med frågeställningen om hur kvinnor konstruerar femininitet och vilka femininiteter de konstruerar när de talar om sin tid i familjehem. Det är även i enlighet med den tidigare forskning som presenterats. Exempel på hur kvinnorna frångår normerna som stipulerar hur en kvinna ska vara för att uppfattas som feminin analyseras i nästkommande tema.

5.3 Kvinnan som problematisk

Tidigare forskning om genus visar att kvinnor som agerar aggressivt eller utåtagerande beskrivs uppfattas som maskulina och svårare att hantera (Andersson Vogel, 2016 s.112-113). Likväl är det svårare för kvinnor att dominera och få talutrymme (Månsson, 2000 s.167-171). Ronja är framträdande under detta tema då hon på flertalet sätt beskriver beteenden som kan

uppfattas som avvikande från normen och leder till att hon konstrueras som den “problematiska kvinnan”. I citaten nedan besvarar hon frågan om hur hennes psykiska ohälsa tog sig uttryck:

När jag spelade fotboll och innebandy så var jag väldigt aggressiv, tacklades hårt, gjorde fula tacklingar och ja bara för att få göra de. Så jag kan ändå tänka mig men det är så svårt att veta om jag gjorde det för att jag mådde så dåligt eller ADHD. (Ronja)

Men jag började må väldigt dåligt över situationen när jag flyttade. Jag började därför att umgås i väldigt dåliga umgängeskretsar, jag drack mycket alkohol, började testa droger. (Ronja)

I det första citatet härleder Ronja sin aggressivitet till att hon mådde dåligt. Hon beskriver att hennes psykiska ohälsa kan ha tagit sig i uttryck genom hårda och fula tacklingar när hon utövade sport. Aggressivitet och utåtagerande ses som typiskt maskulina uttryck, därav kan det ses som att Ronja avviker från den normala feminiteten kring hur en kvinna borde uttrycka sin psykiska ohälsa (Butler, 1999). Kvinnors psykiska ohälsa förväntas ta sig uttryck genom exempelvis ångest och oro och inte på det sätt som får henne att maskuliniseras. Även i det andra citatet ger Ronja exempel på hur hennes psykiska ohälsa tog sig uttryck. Dåliga umgängeskretsar, alkohol och droger är inte heller typiskt feminina uttryck för psykisk ohälsa. Utifrån det agerandet kan det ses som att Ronja konstrueras som den problematiska kvinnan och kringgärdas därför inte normal feminitet.

Ronjas kommande utsaga får agera som ännu ett exempel på den problematiska kvinnan. Tidigare forskning kring bemötande från socialsekreterare visar att de uttrycker en större oro för kvinnor som har ett kriminellt eller utåtagerande beteende (Andersson Vogel, 2016 s.124-126). Det kan därför anses viktigare för socialtjänsten att bryta ett sådant beteende hos dem. I citatet nedan går det att se hur Ronja beskriver socialtjänstens bemötande gällande hennes utåtagerande beteende:

Jag tror att man försökte hjälpa mig mer för att man inte förväntade sig det beteendet som jag hade, medan man hade förväntat sig det av en kille. För när en kille mår dåligt så förväntar man sig att han blir aggressiv och skolkar. Så det känns som man försökte hjälpa mig lite men att det inte riktigt gick. Jag tror inte de hade hjälpt mig lika mycket om jag varit en kille. (Ronja)

Här reflekterar Ronja medvetet om skillnaderna mellan könen. Hon beskriver hur en man med samma beteende inte hade blivit bemött på samma sätt som henne. Enligt isärhållandets logik

uppträder inte Ronja på det sätt som samhället förväntar sig att hon ska göra och det går att tolka som att hon går emot den klassiska uppdelningen av kvinnliga och manliga egenskaper (Hirdman, 2001). Utåtagerande beteende hänförs till manliga egenskaper och Ronja borde därför enligt isärhållningen uppträda tvärt emot. I och med det avvikande beteendet stod hon ut i mängden och Ronja upplevde att hon fick mer hjälp i sin problematik. Eftersom utåtagerande beteende inte anses kvinnligt kan det vara anledningen till att Ronja i sin berättelse beskriver att socialtjänsten ansåg det viktigt att bryta hennes beteende. På detta sätt går det att tolka hur Ronja konstrueras som den problematiska kvinnan.

Även Matilda beskriver nedan hur hon blivit bemött av socialtjänsten:

Jag kan ju ha lätt att säga vad jag tycker lite för mycket. Han tog inte riktigt min ärlighet. (Matilda)

I Matildas uttalande beskriver hon att socialtjänsten inte uppskattade hennes ärlighet och sättet hon tog för mycket plats på. Att Matilda tar för mycket plats avviker från vad som anses som normal femininitet (Butler, 1999). Det kan därför ses som att hon inte konstruerar rätt sorts femininitet. Egenskaper som en kvinna enligt norm ska ha för att uppfattas som feminin innebär ibland att vara anpassningsbar och försiktig. Matildas yttrande kan också tolkas enligt Hirdmans (2001) begrepp makthierarkin. Makthierarkin blir tydlig i interaktionen mellan en man och en kvinna. Detta visas då det i Matildas citat går att tolka hur hon i relation till hennes manliga socialsekreterare borde anpassa sig efter honom. Socialsekreteraren som man ska vara överordnad och ha makt i samtalet, medan Matilda som kvinna ska vara svag och inte rakt på sak.

Emma beskriver nedan hur hon blivit bemött av familjehemmet:

Ja jo men jag tycker att de har tagit väl hand om mig. Men sen har ju jag varit lite rebell. Eller alltså typ inte rebell men jag har ju varit väldigt kaxig under min uppväxt. Och mina föräldrar är väldigt strikta. Och jag vet inte, men det var något som hände som gjorde att de orkade inte mer nu när jag gick i nian. Då sa de till mig att dem inte orkade ha kvar mig. (Emma)

Emma tydliggör att hennes roll som den "rebelliska och kaxiga" kvinnan resulterade i att hennes familjehem inte orkade hantera henne och tillfälligt bröt kontakten. Genom att hon uttrycker att familjehemmet tagit väl hand om henne och beskriver förståelse över deras beslut, visar Emma på en viss acceptans över att hon som kvinna med detta beteende var för

svår att hantera. Det går att tolka som att Emma inte konstruerar normal femininitet då hon uppträder kaxigt och rebelliskt och konstrueras därför som den problematiska kvinnan (Butler, 1999). Vi ser hur omgivningen hellre velat att hon skulle bete sig som "normal" kvinna och iscensätta normal femininitet, vilket istället innebär att vara skötsam och duktig.

I detta tema har vi visat hur kvinnorna konstruerar "fel" sorts femininitet. Detta genom att de använde sig av droger, alkohol och utåtagerande beteende som ett sätt att hantera psykisk ohälsa. De tillskrev sig även egenskaper som sportig, aggressiv, rebellisk, kaxig samt att de tog för mycket plats. Detta är i linje med frågeställningen om hur kvinnor konstruerar femininitet och vilka femininiteter de konstruerar när de talar om sin tid i familjehem. Detta går även i linje med tidigare forskning förutom Callegari och Levanders (2019) resonemang om att kvinnors psykiska ohälsa beskrivs vara passiv och i form av ångest, oro, ledsamhet och låg självkänsla. Aggressivitet, droger och de uttryck vi beskrev ovan anses inte vara typiskt feminina. I detta tema visar vi dock på hur kvinnorna också kan agera utifrån det och därav konstruerar en annan femininitet som den problematiska kvinnan.

Gällande kvinnorna har vi totalt åskådliggjort konstruktioner av tre olika femininiteter som de förhåller sig till på olika sätt; kvinnan som skör, kvinnan som duktig och kvinnan som problematisk. De två första femininiteterna anses normala. Som kvinna förväntas man må psykiskt dåligt, vara duktig och skötsam. Den sistnämnda femininiteten som kommer till uttryck genom bland annat aggressivitet, sportighet och användning av droger anses mest besvärlig att hantera. Genom att kvinnorna som konstruerats som sårbara och sköra talar och agerar på liknande samt återkommande sätt, skapar de performativa handlingar (Butler, 1999). Detta när de reproducerar normer om vad en kvinna bör vara. Trots att vi under temat "kvinnan som problematisk" har visat på att kvinnor kan frångå dessa konstruktioner är de fortfarande en minoritet och bryter därför inte reproduktionen av normen. Det krävs att handlingar återkommer och reproduceras över lång tid för att bryta de rådande normerna. I nästkommande avsnitt ska vi visa vilka maskuliniteter männen konstruerar i sina berättelser om tiden i familjehem.

5.4 Mannen som stark

Tidigare forskning om familjehemsplacerade barn visar att psykosomatiska besvär såsom oro, ledsamhet och ont i magen är större hos familjehemsplacerade barn oavsett kön (Sallnäs,

Wiklund & Lagerlöf 2010, s.15-16). Trots detta talade de manliga intervjupersonerna mycket lite eller inget alls om detta. Överlag talade männen mindre om symtom på psykisk ohälsa och mer om hur de agerade eller dämpade sin psykiska ohälsa. Det krävdes också fler frågor för att männen skulle öppna upp sig och tala om den psykiska ohälsan i jämförelse med kvinnorna. Männen har även större problematik som går att se i samhället (Andersson, 2020 s.39-40). De manliga intervjupersonerna talade även mer sällan om psykisk ohälsa med personer i sin omgivning (Callegari & Levanders, 2019 s.87-88).

När de manliga intervjupersonerna talade om bemötande och psykisk ohälsa förhöll de alla sig mer eller mindre till mannen som stark. Det finns föreställningar om hur en man bör vara, vilket intervjupersonerna efterlever på olika sätt. Föreställningen av mannen som stark går att se i flera av citaten. Som första exempel kan Patrik fungera när han resonerar kring sin psykiska hälsa under familjehemsplaceringen:

Jag upplevde att den var bra. Jag har varit väldigt självständig av mig och klarat mig på egen hand. Men jag hade nog hanterat de annorlunda om jag hade varit någon annan med andra känslor. Jag har suttit i polisbil med och flytt från den här mannen som misshandlade min mamma. Så jag har ju varit med om såna saker men det har inte hänt mig något på de sättet. Men jag upplevde inte att jag mådde dåligt utav de. Samma en gång som jag minns var när vi gömde oss från soc, men jag såg de mest som en lek haha. Jag påverkades inte riktigt av de. Jag kommer ihåg att jag körde på och anpassa mig efter hur de var då utan att gå ner i något sämre välmående. (Patrik)

Patrik beskriver att hans psykiska hälsa varit bra men att han tror att han hade reagerat annorlunda ifall han var någon annan. Detta går att tolka som att han reagerat annorlunda om han var känsligare. Därefter räknar Patrik upp händelser som vanligtvis har en inverkan på ett barns liv. Han berättar om dessa händelser men säger samtidigt "... men det har inte hänt mig något på det sättet", vilket vi tolkar som att Patrik inte upplever sig påverkats särskilt mycket känslomässigt av problematiska omständigheter. Män förväntas inte bli lika känslomässigt berörda och bör därav vara starka och inte ta åt sig enligt isärhållandets logik (Hirdman, 2001). Detta då männen och kvinnorna inte ska beblanda egenskaper med varandra. Patrik måste uppföra sig enligt dessa förväntningar för att hållas isär från kvinnan och för att uppfattas som den starka mannen. Patrik pratar om händelserna med en lättsam ton och lägger in ett skratt då och då, vilket går att tolka som att han avdramatiserar händelserna. Sättet som han talar om sina känslor på konstruerar mannen som stark.

Tidigare forskning kring bemötande från socialtjänsten visar att familjehemsplacerade barn upplever brist på tid med socialsekreterare (Lindh, 2019 s.95-96; Andersson & Rasmuson, 2006 s.7-8). Män och kvinnor bemöts redan som barn utifrån föreställningar om könen (Eidvald, 2009 s.99-103). I linje med detta är Casper och Jacob som berättade följande på frågan om hur de blivit bemötta av socialtjänsten:

Jag träffade aldrig socialtjänsten under tiden då jag var familjehemsplacerad. Jag hade mycket kontakt med socialtjänsten under min uppväxt men jag hade aldrig ensamma samtal med dem. (Casper)

De tyckte jag skulle sköta mitt och ta mina problem med min terapeut som jag träffade en gång i veckan. (Jacob)

I Caspers citat beskrivs att han inte hade någon kontakt med socialtjänsten, detta trots att han var familjehemsplacerad under fyra år. Innan familjehemsplaceringen uppger han att han inte fick möjlighet till enskilda samtal. Även Jacob beskriver hur socialtjänsten inte var närvarande och att han förväntades sköta sitt eget. Enligt den starka mannen och normer som kringgärdar normal maskulinitet ska Casper och Jacob klara sig på egen hand (Butler, 1999). Det går att tolkas som tabu för Casper och Jacob att tala om sin psykiska ohälsa och söka stöd i detta, då det i sådana fall hade frångått den normala maskuliniteten. I deras berättelser går det att se hur socialtjänsten bemötte Casper och Jacob utifrån stereotypa attityder om könen. Då förväntningen på mannen är att han ska vara stark, är det även så Casper och Jacob beskriver att de bemöts.

Tidigare forskning kring genus visar att våld och missbruk anses vara typiskt maskulina uttryck av psykisk ohälsa (Andersson Vogel, 2016 s.112-113). På frågan hur den psykiska ohälsan tog sig i uttryck kan Jacobs citat fungera som exempel:

Dålig skulle jag säga. Det tog sig uttryck genom sättet jag levde mitt liv. Droger, bråk, slagsmål och alkohol. Det var på något sätt jag hanterade mitt liv på. Jag hittade inga andra utvägar. Jag var tvungen att få utlopp. Jag var väldigt impulsiv. Så jag försökte spela tuff, men någonstans visste jag att jag mätte dåligt. (Jacob)

Jacob beskriver att han använde droger och våld för att hantera sin psykiska ohälsa. Jacob beskriver att han var medveten om sitt dåliga psykiska mående men att han valde att försöka

spela tuff. Även Casper beskriver hantering av den psykiska ohälsan på liknande sätt:

Jag har inte varit utåtagerande, men jag blev ju misshandlad både fysiskt, psykiskt och sexuellt ända upp till jag var 26-år gammal av det kvinnliga könet. Efteråt var jag psykiskt nedbruten utav senaste. Min psykiska ohälsa tog sig då i uttryck att jag missbrukade tramadol för att inte kunna känna och sedan i form av cannabis. (Casper)

Casper beskriver precis som Jacob att han har använt droger som ett sätt att hantera sin psykiska ohälsa. Casper beskriver händelser i sitt liv som haft stor inverkan på honom i form av att han blev psykiskt nedbruten. Trots detta berättade inte Casper om några specifika psykiska symptom. Vi ställde flera följdfrågor kring detta men fick inget konkret svar utan han härleder tillbaka till drogerna. Till skillnad från Jacob som hade ett våldsamt beteende uttrycker Casper att han inte varit utåtagerande. I deras citat iscensätter både Jacob och Casper normal maskulinitet vilket går att tolka som att de konstrueras som den starka mannen (Butler, 1999). Män förväntas hantera sin psykiska ohälsa genom normalt beteende för en man, vilket enligt normen ibland likställs med droger och aggressivt beteende. Jacob trycker även på att han försökt spela tuff, vilket vi ser som en strategi för att fortfarande uppfattas som maskulin trots den psykiska ohälsan. Att öppet uttrycka sina känslor och dåliga mående som man är inte accepterat enligt normen för den starka mannen då det kopplas ihop med femininitet.

Tidigare forskning kring genus visar att samhället i större grad låter män dominera och få mer bekräftelse, vilket stärker deras självkänsla (Månsson, 2000 s.167-171). Van Holen et al. (2020 s.3-6) och Moran et al. (2020 s.1118-1119) benämner också vikten av att det familjehemsplacerade barnet ska känna sig delaktig i familjen för att uppnå en bra självkänsla. I citatet nedan skildrar Joel detta när han svarar på frågan om hur han bemöts från familjehemmet:

Nej men hon har liksom alltid inkluderat mig som om jag vore hennes egen så jag har aldrig känt att jag känt mig utstött jämfört med hennes biologiska. Sen kan det nog nästan vara tvärtom, att jag har fått för mycket uppmärksamhet, eller mer än de andra hehe. (Joel)

Joel beskriver att han alltid känt sig inkluderad i familjehemmet och säger med en skämtsam ton att han nog till och med fått för mycket uppmärksamhet jämfört med familjehemmets biologiska barn. Att ges mycket plats verkar inte upplevas problematiskt för Joel. Enligt den

manliga överlägsenhetsnormen ska mannen ta plats och stärks i denna positionen i samhället genom att han får bekräftelse i detta (Hirdman, 2001). Mannen som stark förväntas stå i centrum och gilla uppmärksamhet då han har en överlägsen status i samhället. Han blir accepterad i den positionen, till skillnad från när vi i temat om "kvinnan som sårbar" visade på att kvinnor lätt ifrågasätter sig själva i den positionen. Vi ser det som att Joel istället kände sig bekväm i detta då han som man inte är lika van att bli ifrågasatt.

Jacob reflekterar kring skillnader i bemötande av kvinnor och män när han besvarar frågan om han blivit bemött på ett speciellt sätt av familjehemmet utifrån att han är man:

Jo men absolut, om jag hade varit tjej tror jag inte jag blivit bemött på samma sätt. Det fanns ju en viss distansering i bemötandet och med tanke på att jag är kille och har en våldsam bakgrund. Så tänker jag mig in i deras situation så hade jag också tänkt annorlunda beroende på om det var en man eller kvinna. Hade jag varit kvinna tror jag att jag blivit bemött på ett mjukare sätt. Så jag tror absolut mitt kön spelar roll i början när jag flyttade dit. Jag flyttade ändå in i deras hem. (Jacob)

Jag är helt säker på att hon hade blivit bemött annorlunda. Någonstans finns det en bild av hur kvinnor och män ska bete sig. Och om man inte har någon kunskap om det tänker man nog väldigt stereotyp. Så jag tror absolut att en kvinna hade blivit bemött mer stereotyp, som att hon har liksom känslor. Jag som man finns ju en uppfattning om att jag inte ska visa känslor på samma sätt. Så det tror jag, och jag tror också det hade räckt ifall jag var mer feminin av mig. Det hade inte heller behövt vara det biologiska könet, utan det hade räckt ifall mitt sociala kön hade varit mer feminint. (Jacob)

Jacob beskriver i det första citatet hur han tror att män och kvinnor bemöts olika. Han förklarar hur synen på honom som våldsam hade inverkan på bemötandet han fick från familjehemmet. I Jacobs andra citat förklarar han hur det finns en bild av hur en man och en kvinna ska bete sig i samhället. Det han beskriver är att män inte behandlas som att de har känslor på samma sätt som en kvinna. Vi ser det som att Jacob i citaten visar på medvetenhet om samhällets normer och förväntningar som lett till att han tvingats efterleva dem för att iscensätta normal maskulinitet som den starka mannen, vilket i vissa fall kan vara att dölja känslor (Butler, 1999). Enligt den normala maskuliniteten bör män kunna hantera ett hårt bemötande då de själva förväntas vara starka. När Jacob säger att det hade räckt ifall hans sociala kön hade varit mer feminint för att uppfattas som att han har känslor, anser vi att Jacob kopplar ihop känslighet med femininitet. För att uppfattas som känslig krävs det i sådana fall att han frångår de normer som kringgärdar den normala maskuliniteten, vilket han inte beskrivs ha gjort.

Tidigare forskning kring psykisk ohälsa visar att män i större grad uttrycks gå in i sig själva för att lösa psykisk ohälsa, detta för att inte uppfattas som feminina (Callegari & Levander, 2019 s.87-88). Nedan svarar Casper och Patrik på frågan om hur de har påverkats psykiskt av familjehemsplaceringen:

Jag vet inte, jag kände inte så mycket. Ja alltså, jag har ju bara tryckt undan allting. (Casper)

Hade ni frågat mig för 10 år sedan när jag var 25 så hade jag nog sagt annorlunda än idag. Då hade jag nog sagt att jag är stark och jag klarar mig själv och att jag inte behöver den hjälpen. Det är även där som man bemöter det lite fel med killar både i relationer och övrigt i samhället, vi behöver inte som er tjejer gråta av oss och sånt där även om det händer. Jag tror det är det som är felet hos oss killar att vi då tror att vi behöver gråta av oss för att få ut allt det där. (Patrik)

Casper berättar hur han tryckte undan sina känslor och Patrik beskriver att han som man inte behöver gråta av sig. Det går i dessa citat att uttolka hur både Casper och Patrik iscensätter normal maskulinitet för att uppfattas som maskulina (Butler, 1999). Vi ser det som att de agerar enligt normen om att män inte bör tala om sina känslor för att upprätthålla mannen som stark. Normen skapar tydliga kringgårdande krav för männen att förhålla sig till och efterleva för att uppfattas som män. Trots att Patrik beskriver att det ser annorlunda ut idag jämfört med när han var 25 år gammal beskriver han fortfarande att han inte behöver gråta av sig. Patrik förklarar hur män inte behöver gråta av sig på samma sätt för att hantera sitt psykiska mående. Enligt isärhållandets logik blir Patriks uttalande ett exempel på hur mäns och kvinnors egenskaper bör hållas isär (Hirdman 2001).

I citatet nedan besvarar Jacob frågan om hur hans psykiska mående tog sig i uttryck:

Men sen väldigt snabbt när jag började i skolan så hamnade jag, eller inte hamnade för jag valde ju ändå det själv någonstans. Jag hamnade i alla fall någonstans i samma cirkus igen. Fick samma stämpel som denna människan. Om det var bråk i skolan var jag den som inte kunde gå därifrån. Jag tog på mig samma roll. I och med det blev den psykiska ohälsan värre igen. Ängest och depression ökade igen. Mycket beror på att jag själv orsakade mig en ny stämpel. (Jacob)

Det går att se hur Jacob tar ansvar för sina handlingar, val och skuldbelägger sig själv för hur han agerat. Detta då vi ser det som att Jacob som man var tvungen att förhålla sig till de normer som kringgårdar maskulinitet (Butler, 1999). Att iscensätta normal maskulinitet

genom att vara den starka mannen är i vissa fall att bete sig aggressivt. Som man anses detta vara Jacobs naturliga agerande på sitt psykiska mående. Bakom detta utåtagerande gömde sig ångest och depression, som även ökade i och med stämpeln han levde med. Detta är ett exempel på hur mannen gömmer det dåliga måendet bakom en tuff utsida.

I detta tema har vi visat hur männen konstruerar en viss maskulinitet som den starka. Detta genom att de tillskrev sig egenskaper som att de är självständiga, okänsliga, starka, missbrukande, våldsamma och att de gillar uppmärksamhet. Detta är i linje med frågeställningen om hur män konstruerar maskulinitet och vilka maskuliniteter som konstrueras när de talar om sin tid i familjehem. Det är även i enlighet med den tidigare forskning som presenterats. Generellt tolkar vi det som att männen i detta tema svårt att visa sig sårbara då det finns en rädsla av att inte uppfattas som maskulin. Konstruktionen av den sårbara mannen är något som analyseras i kommande tema.

5.5 Mannen som sårbar

Tidigare forskning visar att psykisk ohälsa konstrueras som ett typiskt feminint fenomen och därför glöms män lättare bort i detta (Callegari & Levander, 2019 s.73-75). Flera av männen beskriver också en brist i kontakten med socialtjänsten. Då barnet har ett stort behov av tid för att bygga upp ett förtroende för socialsekreteraren blir detta problematiskt (Lindahl, 2019 s.89-92; Andersson & Rasmusson, 2006 s.7-8). Män och kvinnor bemöts redan i ung ålder olika utifrån kön (Constantinou, 2013 s.28-29). Detta leder till att samhället inte förväntar sig att män är sårbara. I följande citat besvarar Joel frågan om ifall han blivit bemött på ett speciellt sätt av socialtjänsten utifrån att han är man:

Ja men det tror jag nog. Men så tror jag att det är generellt i samhället. Samhället tycker att det är mer okej att en tjej är känslig än en kille. Vilket är helt fel egentligen. Killar har ju lika mycket känslor som alla. Så ja det kan jag tänka mig så. (Joel)

Joel beskriver här att samhället tycker det är mer accepterat att kvinnor är känsligare. Han anser dock att detta är fel då män och kvinnor har lika mycket känslor. Joels upplevelse är att kön påverkar bemötandet. På detta sätt tolkar vi det som att han ifrågasätter föreställningen om den starka mannen och visar mannens sårbarhet. Vi ser det som att Joel inte vill hålla isär män och kvinnors känslor på det sätt Hirdman förklarar att det görs enligt isärhållandets logik (2001). Enligt logiken bör män vara de starka och känslolösa vilket vi utläser att Joel i detta

avseende frångår. Han upprätthåller inte här mannen som norm då han inte uttrycker de föreställningar och egenskaper som han enligt logiken bör besitta. På så vis går det att se hur Joel konstruerar mannen som sårbar.

Joel och Jacob besvarar nedan frågan om symptom på deras psykiska ohälsa:

Alltså jag kunde ju få sådana panikattacker men så försökte jag ändå hålla dem inombords. Oftast hände det ju när man va bland folk och då ville man inte visa de. Så ja det kan nog vara så att jag bar mer inom mig istället för att lägga det utåt. (Joel)

Ja jo men det hade jag. I nian fick jag antidepressiva och sedan dess har jag gått på det. Jag hade ångestproblematik och en depression som aldrig riktigt släppt. (Jacob)

Joel uppger psykiska symptom men förklarar att han brukade hålla det inom sig istället för att visa det utåt. Jacob besvarade först frågan genom att säga att hans psykiska ohälsa tog sig uttryck genom utåtagerande beteende. Det var först efter följdfrågor som Jacob beskrev symtom såsom depression och panikångest och därav såg vi hur han konstruerade en annan sorts maskulinitet, som den sårbara mannen (Butler, 1999). Joel ville inte att folk skulle kunna se på honom att han mådde dåligt, vilket kan tyda på att han inte ville inte ses som avvikande. Till följd av att han inte visade detta för omvärlden tolkar vi det som att Joel utåt iscensatte en normal maskulinitet trots att han inombords var sårbar. På så vis konstruerar Joel en annan sorts maskulinitet som den sårbara mannen.

Nedan besvarar Casper frågan om ifall han tror han bemöts på ett speciellt sätt från socialtjänsten utifrån att han är man. Patrik svarar på frågan kring vad han önskat för stöd från socialtjänsten:

Ja men det är ingen nyhet, så är det i samhället. Inte för att vara sån, jag är själv feminist och vill att kvinnor i samhället ska få det bättre utifrån syn och att de inte är lika privilegierade. Men jag tycker även då att jag som man borde ha samma "svaghetsrättigheter" som en kvinna har. (Casper)

Jag hade själv behövt, vilket jag själv har tagit tag i, gått och pratat och så. Där har man varit helt utelämnad av socialtjänsten. (Patrik)

Casper och Patrik beskriver båda hur de anser sig ha gått miste om stöd och rättigheter utifrån att de är män. Casper menar att kvinnor överlag inte är lika privilegierade och ses som offer i samhället, därav innehar kvinnorna "svaghetsrättigheter". Utifrån Hirdmans (2001) överlägsenhetsnorm ses mannen som den starka och bemöts därför i samhället utifrån det. Utifrån denna norm tilldelas män vanligtvis fördelar, men i både Caspers och Jacobs citat går det att se hur det kan vara till en nackdel då vi utläser att de ville bli bemötta som de sårbara. Vi anser att Casper och Patrik här konstruerar mannen som sårbar när de blir missgynnade och utan stöd i sin psykiska ohälsa.

Tidigare forskning kring genus visar att det finns en föreställning om att det är män som utsätter kvinnor och att det därför kan bli svårare att uppmärksamma en utsatt man (Andersson Vogel, 2016 s.124-126). Barn som bor i familjehem är också i ett mer utsatt läge än barn som bor hos sina biologiska föräldrar, därav är det viktigt att socialsekreterare för familjehemsplacerade barn fyller en skyddande funktion som stärker dem i svåra situationer (Andersson & Rasmusson, 2006 s.9-10). Casper besvarar nedan frågan om hur han blivit bemött av socialtjänsten:

Ja, om man säger så här då lite kort, min mor var en väldigt svår individ. Som behandlade sina barn på ett olämpligt sätt. Men mamma var ju då väldigt duktig på att städa undan, ta fram kakor, allting är frid och fröjd. Så jag har som vuxen människa begärt ut journalen ifrån socialtjänsten från barndom och tonår. Och där ser man väldigt tydligt att jag skrek ju efter hjälp, men dem gick ju på mammas linje då, att allting är så frid och fröjd. De hade aldrig ens enskilda samtal med mig. Och jag har gått till exempel psykiatri för att få hjälp. Och då har jag blivit bemött med "men du är ju man, du ska ju tåla detta". Jag blev placerad i ett fack på grund av mitt kön. (Casper)

Casper beskriver upplevelsen av att läsa sina journaler. Han upplevde att socialtjänsten uppfattade hans skrik efter hjälp, men att inget gjordes. Han beskrev att de trodde på mammans version och inte tog varningsflaggorna på allvar. Då mamman är kvinna och Casper är man ser vi det som att det enligt norm blev enklare att gå på mammans historia då hon är den svaga avvikande kvinnan enligt makthierarkin (Hirdman, 2001). Ännu en gång går det genom Caspers historia att uttyda hur han inte har samma rättigheter till att vara svag. Citatet från Casper visar hur både socialtjänst och psykiatri har svårt att fånga upp och bemöta män som iscensätter annan sorts maskulinitet, än den som stänger inne känslor (Butler, 1999). Genom att han skrek efter hjälp konstruerades han som vad vi uppfattar som den sårbara

mannen. Han blev samtidigt bemött utifrån vad vi tolkar som den starka mannen, vilket kan vara anledningen till att han upplevde att hans känslor och utsatthet missades.

Även Jacob beskriver hur socialtjänsten bemötte honom:

Men så var det ett tillfälle jag minns extra tydligt. Och det var när jag varit på ett NA-möte och kom hem sent. Jag gick direkt dit efter skolan. Och precis innan detta skett hade jag slutat äta mat med dem, och istället ätit själv hos mig. Men då hade jag inte ätit sedan lunch i skolan vid 11-12 tiden. Och nu var det 10 på kvällen. Därför gick jag dit in för att hämta lite mat. Och dem låg och sov. Och så kommer han familjehemspappan upp och säger till mig att jag inte ska smyga in där så, för nästa gång kommer han slå mig med ett basebollträ. Han sa att det lika väl kunde varit en tjuv. Jag är helt hundra säker på att han sagt så, för jag höll mig nämligen nykter på detta familjehemmet. De trodde inte på mig. De valde att tro på honom, både socialtjänsten och kontaktpersonen. (Jacob)

Jacob berättar här om en händelse som ärrat honom under familjehemsplaceringen. Han beskriver att familjehemspappan hotar honom i denna situationen och när Jacob berättar detta för socialtjänsten väljer de att tro på familjehemspappan som nekar. Då Jacob tidigare blivit placerad i ett fack som den våldsamma mannen av både familjehemmet och socialtjänsten, ser vi det som att de här har svårt att bemöta honom på ett annat sätt än som den starka mannen. När Jacob blir hotad av familjehemspappan anser vi att han borde bli sedd som sårbar. Det går därav att se hur Jacob inte kringgärdar normal maskulinitet, utan skapar en konstruktion av mannen som sårbar (Butler, 1999). Ännu en gång går det att se hur en man blivit bemött i samhället utifrån att han ska vara den starka och att hans utsatthet därför missas.

I detta tema har vi visat hur männen konstruerar "fel" sorts maskulinitet. Detta genom att deras psykiska ohälsa tog sig uttryck i form av ångest, depression och panikattacker. De tillskrev sig även egenskaper så som känsliga, i behov av samtalsstöd, saknar "svaghetsrättigheter", är utsatta och inte blir betrodda. Detta är i linje med frågeställningen om hur män konstruerar maskulinitet och vilken maskulinitet de konstruerar när de talar om sin tid i familjehem. Det går även i linje med tidigare forskning, förutom resonemanget om att män visar sin psykiska ohälsa genom utåtagerande beteende (Andersson, 2002 s.35; Callegari och Levander 2019 s.73-75). I intervjuerna kan vi se hur psykisk ohälsa även hos män kan ta sig uttryck i ångest, depression och panikattacker. Vi ser det som att männen genom dessa uttryck konstruerar en annan sorts maskulinitet. Något som är återkommande är också att de

sårbara och utsatta männen missas av framförallt socialtjänsten gällande sin psykiska ohälsa, vilket tidigare forskning inte har berört.

Gällande männen har vi totalt åskådliggjort två olika maskuliniteter som de förhåller sig till på olika sätt; mannen som stark och mannen som sårbar. Den första maskuliniteten anses normal. Som man förväntas man vara stark, självständig, utåtagerande och okänslig. Den andra maskuliniteten kommer till uttryck genom bland annat utsatthet och känslighet, vilket anses svårast att uppmärksamma och hantera av omgivningen då det frångår normal maskulinitet.

Genom att “mannen som stark” talar och agerar på liknande samt återkommande sätt skapar de performativa handlingar när de reproducerar normen om vad en man bör vara (Butler, 1999). Trots att vi har visat på att män kan frångå denna konstruktion och istället konstrueras som “mannen som sårbar” är de fortfarande en minoritet och bryter därför inte reproduktionen av normen. Det krävs att handlingar återkommer och reproduceras över lång tid för att bryta de rådande normerna om vad en man bör vara.

6. Avslutande diskussion

Nedan följer en diskussion kring resultatet av analysen. Syftet med denna studie har varit att undersöka hur genus konstrueras i kvinnors och mäns berättelser om sin tid i familjehem med fokus på bemötande från socialtjänsten, familjehemmet och sin psykiska ohälsa. Mer exakt om hur vi uppnått syftet med studien kommer presenteras nedan. Vi avslutar med att ge förslag på vidare forskning.

På frågan om hur och vilka femininiteter som kvinnorna konstruerade i samtal om deras tid i familjehem, har vi kommit fram till att kvinnorna i denna studie konstruerade tre olika sorters femininiteter. Dessa är; "Kvinnan som skör", "Kvinnan som duktig" och "Kvinnan som problematisk". Kvinnan som skör konstruerades genom att kvinnorna kringgärdade normal femininitet och tillskrev sig egenskaper som att de är i behov av stöd, skydd och att prata om sin psykiska ohälsa. De uttrycker även typiskt feminina symptom på den psykiska ohälsan. Kvinnan som duktig konstruerades också genom att kvinnorna kringgärdade normal femininitet men tillskrev sig istället egenskaper som att de agerar inåt i den psykiska ohälsan, är skötsamma, omhändertagande, anpassningsbara, har prestationsångest och är i behov av bekräftelse. Kvinnan som problematisk konstruerades genom att kvinnorna avvek från normal femininitet och konstruerade en annan sorts femininitet. Detta genom att de använde sig av droger, alkohol och utåtagerande beteende som ett sätt att hantera psykisk ohälsa. De tillskrev sig även egenskaper som sportig, aggressiv, rebellisk, kaxig samt att de tog för mycket plats.

Utifrån intervjupersonernas berättelser tolkade vi att socialtjänsten och familjehemmet konstruerade kvinnorna som sköra och/eller duktiga. Vi tolkar det därav som att de upplevde sig bemötas enligt könsstereotypa förväntningar av vad en kvinna bör vara. När kvinnorna inte uppträdde enligt dessa förväntningar tolkar vi det som att de ansågs avvikande, fångades upp och fick extra stöttning. Något som blev tydligt för oss i analysen var hur svårt det är för kvinnorna att göra "rätt". När kvinnor gör saker som anses "maskulint" ska det härledas till någonting bra (Hirdman, 2001). Dock gick det att se hur de kvinnliga intervjupersonerna som betedde sig maskulint blev sedda som problematiska istället. Detta visar på att oavsett hur en kvinna handlar konstrueras hon fortfarande som sämre än en man.

På frågan om hur och vilka maskuliniteter som männen konstruerade i samtal om sin tid i familjehem, har vi kommit fram till att männen i denna studie konstruerade två olika sorters

maskuliniteter. Dessa är "Mannen som stark" och "Mannen som sårbar". Mannen som stark konstruerades genom att männen kringgärdade normal maskulinitet genom att de tillskrev sig egenskaper som att de är självständiga, okänsliga, starka, missbrukande, våldsamma och att de gillar uppmärksamhet. Mannen som sårbar konstruerades istället genom att männen avvek från normal maskulinitet och konstruerade en annan sorts maskulinitet. Detta genom att de uttryckte att deras psykiska ohälsa istället tog sig i uttryck form av ångest, depression och panikattacker. De tillskrev sig även egenskaper som känsliga, i behov av samtalsstöd, att de saknar "svaghetsrättigheter", är utsatta och inte blir betrodda.

Utifrån intervjupersonernas berättelser tolkade vi att socialtjänsten och familjehemmet konstruerade alla männen som starka. Vi tolkar det därav som att de upplevde sig bemötas enligt könsstereotypa förväntningar av vad en man bör vara. När männen inte uppträdde enligt dessa förväntningar var det svårare att bemöta dem. När männen gör saker som anses "feminint" anses det skamligt (Hirdman, 2001). Detta blev tydligt under analysens gång då männen som sårbara gång på gång upplevde sig förbisedda och gick miste om stödet de önskade. Trots att män överlag är mer privilegierade i samhället gick det att se hur de gick miste om stöttningen i sin psykiska ohälsa.

Studiens sammantagna resultat går i linje med tidigare forskning om bemötande utifrån genus (Constantinou, 2013; Månsson, 2000; Eidvald, 2009; Andersson Vogel, 2016), bemötande från socialtjänsten (Andersson & Rasmusson, 2006; Lindahl, 2019; Holm, 2003), barns upplevelser av familjehemmet (Andersson, 2002; Van Holen et al. 2020; Moran et al. 2020) samt hur barn upplever psykisk ohälsa (Sallnäs, Wiklund & Lagerlöf 2010; Callegari & Levander, 2019). Det som framkom i vår studie som vi inte funnit i tidigare forskning är hur män som uttrycker psykisk ohälsa i form av klassiskt feminina uttryck går förlorade i stöttningen kring den psykiska ohälsan. Även att män som utsätts för hot, våld och övergrepp inte tas på allvar eller missas helt. Detta kan bero på att män i samhället ses som starka och att det i större utsträckning är kvinnor som utsätts. Det kan vara anledningen till att tidigare forskning saknar detta perspektiv.

Slutligen; varför ska män ses som starka när de som familjehemsplacerade befinner sig i en utsatt situation? Varför ska kvinnorna ses som duktiga när de som familjehemsplacerade befinner sig i en utsatt situation? Därav är genusteorin ett viktigt perspektiv att inta för att öka

kunskapen om hur familjehemsplacerade barn borde bemötas utifrån bland annat psykisk ohälsa. Om ett beteende medvetandegörs och belyses kan det även förändras och bli bättre.

6.1 Förslag på vidare forskning

Utifrån att männens perspektiv på psykisk ohälsa saknas samt att vi i vår studie konstaterat att män som utsätts och lider av psykisk ohälsa missas, anser vi att denna aspekt är viktig att forska vidare kring. En av de manliga intervjupersonerna önskade även att det skulle göras mer forskning kring män som utsätts i samhället för att inte missas utifrån maskuliniteten.

Ett genusperspektiv på hur kvinnor och män påverkats av tiden innan de blir familjehemsplacerade är även något som vi finner relevant att forska vidare på. Detta då vi under intervjuerna märkte hur kvinnorna och männen gärna delade med sig kring upplevelser av tiden innan de blev familjehemsplacerade.

Referenser

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB

Andersson, Gunvor & Rasmusson, Bodil (2006) Fosterbarns perspektiv på socialtjänstens företrädare. *Socialmedicinsk tidskrift*. 83(1): 5-15

Andersson, Gunvor (2002) Fosterbarn ur ett könsperspektiv. *Nordisk socialt arbeid*. 22(1): 35-41

Andersson Vogel, Maria (2016) Psykisk ohälsa, utsatthet och en legitimerande oro – diskursiva förståelser av flickor som placeras vid särskilda ungdomshem. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 23(2):109-128

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB

Burr, Vivien. (2003) *Social constructionism*. London: Routledge

Butler, Judith (1999) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. London & New York: Routledge

Callegari, Julia & Levander, Ulrika (2019) Kompetent aktör eller psykiskt skör?: Barn- och flickdiskurser i konstruktionen av ungas psykiska ohälsa. *Tidskrift för genusvetenskap*. 40(1): 72-95

Constantinou, Phoebe (2013) Heithtning our awareness of gender stereotypes. *Strategies: A Journal for Physical and Sport Educators*. 21(3): 28-34

Dahlin-Ivanoff, Synneve (2015) Fokusgruppsdiskussioner. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB

Eidevald, Christian (2009) *Det finns inga tjejbestämmare - Att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Diss. Högskolan i Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB
Hirdman, Yvonne (2001) *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber AB

Holm, Ulla (2003) Empathy and professional attitude in social workers and non-trained aides. *International Journal of Social Welfare*. 11(1):66-75

Inspektion för vård och omsorg (2017) *Barns rätt till familjehemsvård av god kvalitet: Granskning av socialtjänstens myndighetsutövning rörande familjehemsplacerade barn*.

Hämtad: 2021-03-12

<https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publicerat/rapporter/rapporter-2017/barns-ratt-till-familjehemsvard-av-god-kvalitet.pdf>

Lind, Rolf (2017) *Vidga vetandet - en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB

Lindahl, Robert (2019) *Socialsekreteraren och det familjehemsplacerade barnet: Om relationen, erkännandet och de institutionella förutsättningarna*. Diss. Örebro universitet: Institutionen för socialt arbete

Mattsson, Tina (2009) *I viljan att göra det normala – En kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. Diss. Malmö: ÉGALITÉ

Moran, Lisa, Caroline McGregor & Carmel Devaney (2020) Exploring the multi-dimensionality of permanence and stability: Emotions, experiences and temporality in young people's discourses about long-term foster care in Ireland. *Qualitative Social Work*. 19(5–6): 1111–1129

Månsson, Annika (2000) *Möten som formar: interaktionsmönster på förskola mellan pedagoger och yngsta barnen i ett genusperspektiv*. Diss: Lärarhögskolan i Malmö: Institutionen för pedagogik

Sallnäs, Marie, Stefan Wiklund & Héléne Lagerlöf (2010) Social barnavård ur ett välfärdsperspektiv: Ekonomiska och materiella resurser, psykisk hälsa och tillgång till socialt stöd för ungdomar i familjehem och institutioner. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 17(1): 5-27

Socialstyrelsen (2020) *Handbok för socialtjänsten*. Hämtad: 2021-04-05
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-3-6640.pdf>

Socialstyrelsen (2020) *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2019*. Hämtad: 2021-03-03 <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2020-8-6871.pdf>

Socialstyrelsen (2019) * ngest och depression ökar bland våra unga*. Hämtad: 2021-04-16
<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/debattartiklar/angest-och-depression-okar-bland-vara-unga/>

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB
Van Holen, Frank, Ann Cl e, Delphine West, Laura Gypen & Johan Vanderfaeillie (2020) Family bonds of foster children. A qualitative research regarding the experience of foster children in long-term foster care. *Science Direct*, 119. DOI: [10.1016/j.chilyouth.2020.105593](https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105593)

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2021-03-10:
https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

 berg, Peter (2015) Livshistorieintervjuer. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB

Bilaga 1: Intervjuguide

Bakgrund/anledning till placering:

- Vilket kön definierar du dig som?
- Hur gammal är du idag? Hur gammal var du när du blev familjehemsplacerad?
- Hur länge var du familjehemsplacerad? (Har du varit familjehemsplacerad vid flera tillfällen?)
- Vill du berätta lite om varför du blev familjehemsplacerad? SoL eller LVU?
- Vad var din inställning till att du blev familjehemsplacerad?

Bemötande socialtjänst och familjehem:

- Hur upplever du att du blev bemött utav socialtjänsten under tiden du var familjehemsplacerad?
- Upplevde du att din anledning till placering påverkade socialtjänstens bemötande?
- Upplevde du att socialtjänsten bemötte dig på ett specifikt sätt utifrån att du är tjej? Tror du att du hade blivit bemött annorlunda om du hade haft ett annat kön? I sådana fall, på vilket sätt?
- Hur upplever du att du blev bemött i familjehemmet? Om du varit placerad vid flera tillfällen, hur såg bemötandet ut?
- Hur upplever du att familjehemmet inredde rummet för att du skulle känna dig välkommen? - Hur upplevde du att familjehemmet försökte knyta an till dig och få dig att känna sig välkommen? Några speciella aktiviteter eller liknande?
- Upplevde du att familjehemmet hade specifika förväntningar på dig utifrån ditt kön? Om ja, vilka?
- Upplevde du att din anledning till placeringen påverkade familjehemmets bemötande?
- Tror du familjehemmet bemötte dig på ett specifikt sätt utifrån att du är tjej? Tror du att du hade blivit bemött annorlunda om du hade haft ett annat kön? I sådana fall, på vilket sätt? (inom både socialtjänst och familjehemmet)

Psykisk påverkan:

- Hur upplevde du din psykiska hälsa innan du blev placerad? (Vilka symptom hade du, hur tog det sig i uttryck?)
- Hur upplevde du din psykiska hälsa under placeringen? (Vilka symptom hade du, hur tog det sig i uttryck?) Till exempel i skolan?

- Hur bemötte familjehemmet dig angående din psykiska ohälsa?
- Upplever du att din psykiska hälsa blev bättre eller sämre när du placerades?
- Hade du någon under tiden som du var placerad som du kunde prata om din psykiska ohälsa med?
- Hur har din psykiska hälsa påverkats IDAG utifrån att du varit familjehemsplacerad? (Vilka symptom, hur har det tagit sig i uttryck?)
- Upplever du att du påverkades på ett speciellt sätt just för att du är kvinna/man?

Avslutande frågor:

- Vad anser du att personer som arbetar med familjehemsplacerade barn bör veta/ha med sig?
- Hur kändes detta?

Bilaga 2: Missivbrev

Hej!

Vi heter Elin Ikonen och Ebba Frejd och går termin sex på Socialhögskolan, Lunds Universitet. Vårt syfte med examensarbetet är att undersöka före detta familjehemsplacerade män och kvinnors upplevelser av bemötande från socialtjänsten, familjehemmet samt den psykiska påverkan. Uppsatsen kommer utgå från en genusteori och ett socialkonstruktivistiskt perspektiv för att analysera skillnader och likheter mellan könen, men också inom samma kön. Vi är därför intresserade av att få ta del av just dina erfarenheter av detta.

Du är helt anonym i vårt arbete och kommer aidentifieras i texten. Intervjun kommer att ta cirka en timme och inspelning kommer ske för att vi ska komma ihåg allt som sägs och kunna transkribera materialet. Din medverkan är frivillig och du har möjlighet att avbryta intervjun när du vill, eller välja att inte svara på frågor utan negativa konsekvenser. Dina uppgifter som samlas in kommer att behandlas konfidentiellt, på ett sådant sätt att din identitet inte kommer att avslöjas för obehöriga. Det inspelade materialet kommer att förstöras när uppgiften är examinerad.

Ditt deltagande är mycket betydelsefullt för vår studie då det finns en kunskapslucka kring upplevelser från före detta familjehemsplacerade män och kvinnor. Undersökningen kommer presenteras i form av en uppsats vid Lunds Universitet, som publiceras på databasen LUP. När den är publicerad kan du och allmänheten ta del av det färdigställda arbetet.

Innan vi startar intervjun kommer du att få information om intervjuens teman, samt få möjlighet att ställa frågor. Ansvarig för uppgiftens utformning är Julia Rönnbäck, universitetslektor på Lunds universitet.

Om ni har frågor eller funderingar innan intervjun är ni välkomna att kontakta oss.

Tack på förhand för din medverkan!